

marksist - leninist
askerlik bilimi

SAVAŞ ÜZERİNE

7

TEORİK
EL KİTAPLARI
DİZİSİ

MARKSİST-LENİNİST
ASKERLİK BİLİMİ

SAVAŞ ÜZERİNE

INFO-TÜRK AJANSI
Araştırma-Çeviri-Belge Bölümü
Teorik Elkitapları Dizisi: 7
Aralık 1977

Bu broşür, savaş ve ordu üzerine marksist-leninist öğretiyi açıklayan "MARXISM - LENINISM ON WAR AND ARMY" adlı eserin savaşlar üzerine birinci bölümünün özetidir. Ordu üzerine ikinci yarının özeti ise ayrı bir broşür olarak yayınlanacaktır. SSCB'-de rusçası beş ayrı baskı yapmış olan bu temel eser, Sovyet askeri eğitim kurumlarında görevli arkadaşlarıdaki askeri bilimadamlarınca hazırlanmıştır:

ALBAY B. BYELY - Doçent
ALBAY Y. DZYUBA - Profesör, Felsefe Doktoru
ALBAY G. FYODOROV - Felsefe Doktoru
ALBAY Y. KHOMENKO - Doçent, Felsefe Doktoru
ALBAY T. KONDRATKOV - Doçent, Felsefe Doktoru
TOMGENERAL S. KOZLOV - Askeri Bilimler Doktoru
YÜZBAŞI V. KULAKOV - Tarih Doktoru
ALBAY Y. MEDVEDEV - Doçent, Felsefe Doktoru
ALBAY MOROZOV - Doçent, Felsefe Doktoru
ALBAY K. SPIROV - Doçent, Felsefe Doktoru
TOMGENERAL Y. SULIMOV - Profesör, Felsefe Doktoru
TOMGENERAL N. SUŞKO - Doçent, Felsefe Doktoru
ALBAY S. TYUŞKEVIÇ - Felsefe Doktoru
TUĞGENERAL D. VOLKOGONOV - Doçent, Felsefe Doktoru

AGENCE INFO-TÜRK
Section de
Recherche-Traduction-Documentation

Réalisation et diffusion:
COODIFF s.c.
561, Chaussée de Ninove - 1080 Bruxelles

D/1977/2198/21

GİRİŞ

Tarihsel gelişme karmaşık ve çelişkili bir süreçtir. Yeni doğar ve, yerini korumağa, varlığını sürdürmeğe çabalayan eski'ye karşı kıyasıya mücadeleye girişir. ABD tekellerinin başını çektiği emperyalist çevreler de, tarihin durmak bilmez akışını engellemek için ellerinden geleni yapmaktadırlar; insanlığa karşı en caniyane suçları işlemekte, hatta günümüzün temel çelişkisi olan sosyalizm ile kapitalizm arasındaki çelişkiyi çözebilmek için nükleer savaş'a dahi başvurmakta kararlı bulunmaktadırlar.

Savaş ve barış sorunu, modern koşullarda iki nedenden ötürü ivedilik kazanmıştır. Birincisi, emperyalizm daha saldırganlaşmıştır; sosyalizme karşı doğrudan silahlı çatışmaya girişmekten çekinmemektedir. İkinci neden ise, savaş sonrası yıllarında silahların geliştirilmesinde nicel olarak muazzam bir sıçrama görülmesidir. Yeni bir

dünya savaşı durumunda nükleer füzelerin kullanılması, insanlık için korkunç kayıplara yolaçacak ve duyulmamış, görülmemiş bir yıkıma neden olacaktır.

Savaş ve ordu üzerine marksist-leninist öğreti, savaşın kökeni ve özü, savaşların karakter ve tipleri, bunların çağdaş dönemdeki kökeni, savaşın seyrini ve sonucunu belirleyen kurallar ve unsurlar, savaşa karşı toplumun çeşitli katmanlarının tavırları, ve ordunun sosyal yapısı ve amacı üzerine uyumlu sosyolojik bir öğretimdir.

Savaş ve ordu üzerine öğretinin temel ilkeleri, Karl Marx ve Friedrich Engels tarafından konulmuş ve Lenin tarafından da geliştirilmiştir.

Marksist-leninistler, savaş ve ordu üzerine modern öğretinin en önemli sorunlarının çözümünde diyalektik-materyalist yöntemi kullanırlar.

Emperyalizm, doğal olarak, gericiliğini sürdürmekte ve saldırıların ve saldırgan savaşların kaynağı olmakta devam etmektedir. Ama emperyalizmin potansiyeli de büyük ölçüde azalmakta, gücü keşilmekte, iç çelişkileri de giderek daha keskinleşmektedir. Aynı zamanda emperyalizme karşı koyacak yeni güçler de ortaya çıkmaktadır. Artık bir dünya savaşını, hatta belirli koşullarda yerel çatışmaları bile önlemek olası hale gelmiştir.

Ama yine de, emperyalizmin, nükleer bir dünya savaşı da dahil, yeni savaşlar çıkarması olasılığı da yok sayılmamalıdır. Vietnam'da ABD'nin yürüttüğü saldırı savaşı, özgürlük-sever Arap halklarına karşı emperyalizm tarafından kışkırtılan İsrail saldırısı, emperyalizmin gericiliğinin öteki tezahürleri, ve nihayet anti-komünizm siyaseti ve ideolojisi, bu gerçeğin çarpıcı kanıtlarıdır.

Savaş ve ordu üzerine marksist-leninist öğreti, bu konudaki tüm bilim dışı, gerici görüşleri açığa çıkarmakta, savaş konusunda doğru bir tutum izlenmesine yardımcı olmakta, askeri çatışmaların kaynaklarını ortaya koyarak bunları önleyebilecek güçleri göstermektedir.

SAVAŞ ÜZERİNE

SOSYO-POLİTİK BİR OLGU OLARAK SAVAŞ

Sınıflı toplumun tarihi, askeri çatışmalar ve mücadelelerle doludur. 5.500 yıllık bir geçmişte insanlık 14 'bin kereden fazla savaşa sürüklenmiştir. Sadece bu yüzyılın ilk yarısında iki tahripkar dünya savaşı olmuştur. Zıtlaşmalar halindeki toplumsal ilerleme insanlara kan ve ıstırabı da beraberinde getirmiştir. Marx'ın deyişiyle, bu ilerleme, "Nektarını katledilenlerin kafatasından başka birşeyle içmeyen iğrenç bir put"^a benzemektedir.

Ne var ki, savaşlar, insanın sosyal gelişmesinde kaçınılmaz bir kader değil, sosyal-tarihsel olgulardır. İnsanların savaş nedir bilmedikleri zamanlar da olmuştur. Yine öyle bir zaman gelecektir ki, savaşlar bir daha geri dönmek üzere ortadan kalkacaktır.

^a) K.Marx-F.Engels, *On Britain*, Moscow 1962, p.406

Tüm sosyal-tarihsel olgular gibi, savaşların çıkışı, tabiatı ve tarihteki yeri, toplumsal gelişmenin marksizm-leninizm tarafından ortaya konmuş yasalarına tabidir.

Sınıflı toplumda savaş, sosyal gelişmenin antagonistik gelişmelerinin bir çözüm aracı olmuştur. Eski kavimler arasındaki silahlı çatışmalar, av alanlarının, otlakların ele geçirilmesini amaçlayan bir yan uğraş, iş sürecinin bir yanıydı. Marx, eski kabileler arasındaki silahlı çatışmaları, nesnel varolma olanaklarının ele geçirilmesi görevinin yerine getirilmesine, bunların korunmasına ve sürdürülmesine yönelik bir *kamusal çaba* olarak karakterize eder. Kabilenin tüm erkek üyeleri, bazen de kadınlar, bu "savaş"a katılmağa zorunluydular. Vücutça yetenekli tüm üyeler, iş araçlarıyla, av silahlarıyla "kavga"da yer alırlardı. O zamanlar varlığı sürdürme kavgasında kullanılabilen silahlar sadece bunlardı. Silahlı çatışmalar genellikle bazı kabilelerin köleleştirilmesiyle değil, yok edilmesiyle sonuçlanırdı. Savaş tutsakları köleleştirilmezdi. O dönemde, belirli ekonomik ve siyasal hedefleri gerçekleştirmek üzere savaş örgütleyecek ve yürütecek sosyal güçler yoktu. Silahlı insanlardan kurulu özel bir örgüt bulunmadığı gibi, savaşmak için özel silahlar da yoktu.

Bundan ötürü, *özel mülkiyeti ve sınıfsal bölünmeyi bilmeyen ilkel kabilelerin ve klanların silahlı çatışmaları, kelimenin gerçek anlamında savaşlar sayılamaz.*

Savaşın, sosyal-siyasal ve askeri-teknik olmak üzere karşılıklı organik ilişkiye sahip iki yanı vardır. Birincisi savaşın sosyal, sınıfsal yapısını, politik özünü açıklar; ikincisi ise, savaşın, silahlı mücadelenin özelliklerini karakterize eder. Sınıf-öncesi toplumdaki silahlı çatışmaları nitelikle için "savaş" deyimini kullanırken Marx ve Engels, bu ikinci yanı kasetmişlerdir. Kabileler arasındaki çatışmalar, sömürülü toplumların

savaşlarını sadece bu ikinci yanlarıyla anımsatırlar.

Savaş, sosyal-siyasal bir olgu olarak toplumsal gelişmenin belirli bir evresinde, yani, eski sistemin çözülmesi ve köleci üretim biçiminin doğmasıyla, toplumun düşman sınıflara bölünmesi ve devlet'in kurulması üzerine ortaya çıkmıştır. Özel mülkiyet toplumsal şiddeti getirmiştir. Sömürücü sınıflar, maddi kazançlar elde etmeyi, insanları köleleştirmeyi, kendi ekonomik ve siyasal iktidarlarını güçlendirmeyi amaçlayan örgütlü silahlı çatışmayı yasallaştırmışlardır. Bilim-dışı "kuvvet teorisi"ni irdelerken Engels, mülkiyet eşitsizliğine ve sınıflara savaşların neden olmadığını, aksine, özel mülkiyetin ve toplumun sınıflara bölünmesinin, ilkel kabilelerin silahlı çatışmalarını savaşa dönüştürdüğünü, bunun bir sosyal-siyasal olgu olduğunu göstermiştir. İşte o zamandır ki, savaşlar sömürücülerin sürekli çüretkarlığı haline gelmiştir.

Böylece, belirli sınıfların siyasal amaçlarına hizmet eden sosyal-tarihsel bir olgu olarak savaş, ilk kez sömürülü toplumda ortaya çıkmıştır; sınıf zıtlığına dayanan toplumun ürünü ve sürekli parçası olmuştur.

SAVAŞ VE POLİTİKA

Patlayışlarını getiren tarihsel koşullarda, nedenlerinde, amaçlarında ve sonuçlarında mevcut farklılıklardan ötürü savaşlar birbirine benzemez. Savaşlar, aynı zamanda, askeri donatım, mücadele yöntemleri, verildikleri alan ve süre, muharebelerin ve kampanyaların sayısı, zaferleri ve yenilgileri itibariyle de birbirinden ayrılırlar. Bu ayrımlara rağmen, yine de, savaşların hepsi, toplumsal zıtlıkların çözümünün zorbaca bir biçimidir.

Burjuva ideologları, savaşların kaynağı, yapı-

sı, sosyal ve sınıfsal özü sorununu tahrif edip i-
çinden çıkılmaz hale getirmek için herşeyi yapar-
lar. Savaşları, kapitalist gelişme koşullarından,
sömürücü sınıfların ekonomik ilişkilerinden ve si-
yasetlerinden soyutlayarak ele alırlar, emperyal-
ist saldırısının asıl sorumlusunu gizlerler. Emekçi
halkı, savaşın dehşetine boyun eğmeğe, barış için
mücadele ve savaşları önleme azmini felce uğratma-
ğa çalışırlar.

Lenin diyor ki: "Savaş konusunda diyalektiğin
ana tezi şudur: 'Savaş, politikanın başka bir a-
raçla (örneğin şiddetle) sürdürülmesidir.' En bü-
yük savaş tarihi yazarlarından biri olan ve düşün-
celeri Hegel tarafından yönlendirilen Clausewitz'-
in formülü böyledir. Ve bu, aynı zamanda, herhangi
bir savaşı belirli bir dönemde ilgili güçlerin ve
söz konusu ülkelerdeki çeşitli sınıfların politi-
kalarının devamı olarak gören Marx ve Engels'in de
görüşüdür."

Görülüyor ki, savaşın özünü açıklarken Lenin,
Clausewitz'e (1780-1831) başvurmaktadır. Clause-
witz'in savaşın siyasetle ilişkisi üzerine araş-
tırması ve savaşın politikanın şiddet yoluyla sür-
dürülmesi olduğuna dair formülü zamanında askeri
düşüncenin gelişmesine tartışma götürmez katkı ge-
tirdiği için, bu son derece mantıksaldır.

Ne var ki, savaşın özü üzerine marksizm-lenin-
izmin getirdiği görüşlerin, Clausewitz'in görüş-
leriyle tıpatıp aynı olduğunu ileri sürmek büyük
bir hatadır. Aksine, ikisi arasında, özellikle si-
yaset ve onun sınıfsal yapısı üzerine görüşlerde
açıkça beliren temel farklar vardır.

Clausewitz, politikanın bir bütün olarak toplu-
mun çıkarlarını temsil ettiğini söyler, onun sı-
nıfsal karakterini reddeder. Ayrıca, Clausewitz,
politika deyince sadece dış politikayı anlamakta,
savaşın herşeyden önce, doğrudan doğruya toplumun
sınıfsal yapısını yansıtan iç politikanın devamı
olduğu gerçeğini ihmal etmektedir. Clausewitz'in

kafasındaki politika, sadece devletin politikası, yani söz konusu devletteki egemen sınıfın politikasıdır. Ezilen sınıfların sömürücülere karşı savaşıırken, onların kendi öz politikalarını izlediklerine inanmamakta, bu yüzden de, savaş kavramının kapsamına, halk kitlelerinin sömürücü sınıflara ve onların devletine karşı verdikleri içsavaşları almamaktadır.

Uzantısı savaşa varan politikanın sınıf yapısı üzerine marksist-leninist öneri, savaşın özünü kavrayabilmek bakımından büyük önem taşır.

Clausewitz'in görüşünü paylaşan ve savaşı politikanın bir uzantısı olarak gören burjuva sosyologları, tarihçileri ve askeri teorisyenleri genellikle sadece dış politikanın sözünü ederler, ve onu da iç politikadan yalıtırlar.

Aslında birbirinden yalıtılmış iki ayrı politika -iç ve dış politika- yoktur. Her devlet, egemen sınıfın temel ve uzun erimli çıkarlarını, sosyalist toplumda ise tüm halkın çıkarlarını temsil eden tek bir politika izler. Dış ve iç politikalar aynı politikanın iki yanıdır. İç politika, devletin sınıf yapısını ve egemen sınıfların çıkarlarını ifade eder. Bundan ötürü, dış politikanın yapısı iç politikaya göre belirlenir. Bir devletin iç politikası ne ise, dış politikası da özünde odur.

Ancak dış politikanın iç politikaya bağımlılığı mutlak bir şey olarak alınmamalıdır. Savaş sırasında ve ertesinde dış politika genellikle iç politikadan daha önemli hale gelir. Ulusların kaderlerinin sallantıda olduğu dünya savaşları sırasında ise dış politika özellikle önemli rol oynar.

Politikanın sınıfsal karakteri aynı zamanda savaşın sınıfsal karakterini de belirler. Lenin diyor ki: "Savaş, politikanın başka araçlarla devamıdır. Hiçbir savaş, kendisini vücuda getiren siyasal sistemden ayrılamaz. Verili bir devletin, bu devlet içinde verili bir sınıfın savaştan önce uzun süre izlediği politika, aynı sınıf tarafından

kaçınılmaz surette savaş sırasında da, eylem biçimi değişmiş olarak, sürdürülecektir."^o

Savaş, sosyal ilişkilerin tüm sistemiyle bağlı olan siyasal eylemin özel bir biçimini meydana getirdiğine göre, barış zamanında toplumu sarsan antagonistik sınıf çelişkileri savaş zamanında da ortadan kaybolmaz, ve sınıf mücadelesi "sınıf barışı"na dönüşmez; sadece mücadele, savaşın başlamasıyla biçim değiştirir. Lenin, "...ulusları bölen sınıf çelişkileri savaş zamanında da varolmağa devam edecek ve savaş koşullarına uygun biçimde kendini gösterecektir,"^{oo} demektedir.

Savaş sadece çelişkilerden birinin değil, savaşta sınıflar ve devletler arasındaki sosyo-ekonomik ve siyasal çelişkilerin ve zıtlıkların tümünün ifadesidir. Bu çelişkiler toplumsal yaşamın tüm alanlarında öne çıkmakta ve siyaset-yapmanın şiddete dayanan ve dayanmayan yollarının kullanılmasını öngörmektedir.

Barış zamanında siyaset-yapmanın şiddet-dışı yolları ana rolü oynar. Bu dönemde, şiddet yolu, geniş çapta bir silahlı mücadele karakteri almaz. Fakat savaş zamanında durum tamamen değişir. Kitlesel silahlı şiddet araçları ön plana çıkar. Savaş sırasında sınıfların ve devletlerin siyasal amacına çoğunca şiddet yoluyla ulaşılır. Şiddet-dışı araçlar ikincil, yardımcı duruma düşer.

Savaşın patlamasıyla tüm siyaset-yapma araçları zafere, savaşın siyasal amaçlarının gerçekleştirilmesine yöneltilir. Bunlar, sadece silahlı kuvvetlerle başarılamaz. Ekonomik ve ideolojik mücadele, açık ve gizli diplomasi, ve mücadelenin diğer biçimleri, sadece silahlı mücadeleyi daha ileri götürmek için değil, aynı zamanda onu desteklemek için kullanılır.

Savaş, toplumsal bir olay olarak, politikanın

^o) V. I. Lenin, *Collected Works*, Vol.24, p.400

^{oo}) V. I. Lenin, *Collected Works*, Vol.21, p. 40

sadece bir uzantısı değil, aynı zamanda özet bir ifadesidir. Egemen sınıfların başlıca politik amaçları, savaşın siyasal amaçlarında bir ifade kazanır. Askeri, ekonomik ve moral-siyasal güçler ve egemen sınıfların potansiyeli, bu amaçlara ulaşılmasında yoğunlaşır.

Savaş kavramı, savaş sırasında zafere ulaşmak için bir halkın başvuracağı tüm eylemleri içerir. Bunlar, siyasal faaliyetin ekonomik, ideolojik ve askeri-olmayan biçimleridir (diplomasi, parti çalışmaları, gönüllü örgütlenmeleri, vb.)

Savaş zamanında devletler özel bir dış politika uygularlar. Düşmanı yalıtılmak, diğer ülkelerle bağlarını zayıflatmak, tarafsız ülkeleri etki altına almak için diplomatik bir savaş yürütürler.

Ülkelerin tüm iç politika yaşamı da savaş sırasında birdenbire değişir. Örneğin, burjuva demokrasisi iyice sınırlanır. Haksız savaşlar sırasında emperyalizmin alameti olan "her noktada gericilik" ve diktacı eğilimler genellikle aşırılıklara varır. Bazı devletlerde kurtuluş savaşı verilirken, proletaryanın sınıf mücadelesi biçimleri ve komünist partilerinin taktikleri de değişikliklere uğrar.

Silahlı mücadele, savaşın baş aracı, özgül unsurudur. Hatta, savaşın kronolojik limitleri bile, askeri eylemin başlangıç ve bitiş tarihleriyle belirlenir. Fakat silahlı mücadele baştan başa siyasaldır ve asla ondan yalıtılamaz.

SAVAŞIN HAZIRLANMASINDA VE BAŞLATILMASINDA POLİTİKANIN ROLÜ

Savaşların kökleri, yukarıda da belirtildiği gibi, yapı olarak sınıf çatışmasındadır. Ancak, kapitalist ekonomiyi zaman zaman sarsan aşırı üretim krizlerinden farklı olarak, savaşlar kendiliğinden çıkmaz. Krizler ne planlanır, ne de örgüt-

lenir, tıpkı beklenmedik doğal afetler gibi, birdenbire başa gelir.

Kuşkusuz, tarihte birçok savaşlar kendiliğinden patlak vermiştir. Bu, geçmişte halk kitlelerinin sömürücülere başkaldırmasıyla çıkan devrimci ayaklanmalar ve savaşların çoğu için de geçerlidir. Fakat devletlerin giriştiği savaşlar kendiliğinden patlak vermez. Bu, köleci ve feodal toplumlarda geçerli olduğu gibi, kapitalizm dönemindeki savaşlar için daha fazla söz konusudur.

Savaşlar, kendiliğinden gelişmekte olan toplumların şimdiye kadar yürüttükleri en örgütlü ve en maksatlı girişimlerdir. Savaşlar, sosyal örgütsüzlüğün ve geniş halk kitlelerinin eylemlerindeki kendiliğindenliğin giderilmesini, tüm bu eylemlerin tek yönlendirici iradeye tabi kılınmasını gerektirir.

Savaş hazırlıkları, savaşın başlamasından çok önce kotarılır ve toplumsal yaşamın birçok yanlarını kapsar.

Emperyalist devletler, öncelikle, tezgahladıkları savaşın *askeri hazırlığına* girişirler. Bu girişim, silahlı kuvvetlerin kurulmasını ve geliştirilmesini, modern silahlarla donatılmasını, her türden askeri üsler kurulmasını, stratejik planlar hazırlanmasını, saldırıya kurban edilmesi düşünülen ülkeye karşı casusluk ve yıkıcı eylemler örgütlendirilmesini içerir.

Diplomatik hazırlıklar da büyük önem taşır. Bu, gelecek savaşta uluslararası güçlerin en iyi şekilde yandaş kazanılmasına; saldırgan blok oluşturmaya; düşmanları, ve hatta bazen "dostları" uluslararası çatışmalara ve savaşlara sürükleyerek kuvvetten düşürdükten sonra kendi dümensuyuna sokmaya hizmet eder.

Emperyalist devletler aynı zamanda savaş için sistemli şekilde *ekonomik hazırlıklar* yürütürler.

Günümüzün koşullarında özellikle önem kazanan bu hazırlıklar, askeri fabrikaların kurulmasını ve ekonominin daha barış zamanından savaşın gereklerine tabi kılınmasını içerir. Aynızamanda muazzam miktarda stratejik madde yığınağı yapılır. Araştırma ve plan çalışmaları da, savaş hazırlıklarının parçası haline getirilir.

Burjuva ülkelerinin *iç politika yaşamında da* değişiklikler olur. Halkın temel demokratik hakları giderek ortadan kaldırılır; şu yada bu biçimde diktatoryal, faşist rejimler kurulur; devlet militarist yapıya büründürülür, asker-polis devleti haline dönüşür; askerleşme burjuva toplumunun tüm veçhelerini kapsamına alır.

Ve nihayet, emperyalist devletler, yeni saldırgan savaşları için yoğun ve sistematik *ideolojik hazırlıklara* girişirler. Bu hazırlıkların amacı i-kilidir: Bir yandan gerçeği, yani hazırlanan savaşın talancı, halk-düşmanı amaçlarını gizlemek, öte yandan saldırgan bloktaki ülkelerin halklarını sosyalist ve barışsever ülkelerin halklarına karşı kışkırtmak.

Savaşa ne kadar dikkatli hazırlanırsa hazırlanılsın, *casus belli* (savaş bahanesi) olabilecek kaza ihtimalleri tamamen ortadan kaldırılamaz. Bunlar ikincil önemde de olsa, böylesi kazaların rolü, somut tarihsel koşullara uygun olarak artabilir.

Bugün iki durum, savaşın patlak vermesinde kazaların rolünü artırmıştır:

Birincisi, emperyalist devletlerdeki saldırgan çevrelerin uluslararası ilişkilerde uzun zamandır sürdürmekte oldukları ve hatta yükselttikleri gerilimdir.

İkincisi, saldırgan güçlerin elinde nükleer füze stoklarının sürekli artmakta olmasıdır.

Ama yine de en önemlisi, kazalar değil, emperyalizmin saldırgan güçlerinin savaş çıkartma eğilimleridir.

SAVAŞIN YÜRÜTÜLMESİNDE POLİTİKANIN ROLÜ

Politika savaşın sadece hazırlanmasında değil, yürütümünde de belirleyici rol oynar. Savaş, Lenin'in dediği gibi, *aynı amaçların egemen sınıflar tarafından farklı bir yöntem kullanarak izlenmeğe devam edilmesidir.*

Savaşan taraflar, savaşın siyasal amaçlarını belirlerler. Bu siyasal amaçların tabiatı, savaşın gerek içeriği ve gerekse yürütümü üzerinde etki yapar.

Öncelikleri, yani düşmana indirilecek darbele-
rin kuvvetini, koalisyon içinde müttefiklerle i-
lişkilerin güçlendirilmesi için alınacak tedbirle-
ri ve düşmanı mümkün olan en kısa yoldan safdışı
etmeğe ve düşman kuvvetlerini tüketmeğe yönelik
genel savaş stratejisini belirleyen hep politika-
dır.

*Savaşta devletlerin politikası, strateji aracılı-
lığıyla, silahlı mücadelenin yapısı, yöntemleri ve
biçimleri üzerinde kesin etki yapmaktadır.*

Savaşların boyutları ve yoğunlukları herşeyden önce siyasal amaçlara göre belirlenir. Orta Çağ'ın başlarında savaşlar daha çok bölgeler ve şehirler işgal etmeğe yönelikti. Bu nedenle, o savaşların sınırlı ve yerel bir karakteri vardı.

Emperyalizmde ise, tarihte ilk kez, dünya savaşları evrensel bir boyuta ulaşmış, tüm büyük güçler savaşa sürüklenmiştir.

Böyle geniş çapta savaşılması gerçeği, sadece askeri araçların gelişmesiyle izah edilemez. Bu gelişme, sadece silahlı çatışmaların büyük boyutlarda ve çok yoğun şekilde yürütülmesine yolaçmıştır. Ama savaşların boyutu, herşeyden önce, savaşan tarafların siyasal amaçlarıyla belirlenebilir. Yeni koşullarda başlıca emperyalist devletler, kışkırttıkları savaşlarda dünya egemenliği kurma emellerini ortaya koymaktadırlar.

Koalisyonlar tarafından yürütülen savaşlardaki stratejilerini tayin ederken, savaşan devletler, müttefiklerinin siyasetlerini ve askeri stratejik pozisyonlarını da dikkate almak zorundadırlar.

Silahlı mücadeleyi kendi gayelerine uygun biçimde yöneten politika, ekonomik koşulları ve toplumsal yaşamın diğer veçhelerini de titizlikle göz önünde bulundurmak zorundadır. Bu, özellikle, tüm olguların ve süreçlerin geçen savaşlara göre daha birbirine bağlantılı hale geldiği çağdaş savaşlar için geçerlidir.

SAVAŞIN POLİTİKA ÜZERİNDEKİ TEPKİSEL ETKİSİ

Savaş sadece politikaya bağımlı olmakla kalmaz, aynı zamanda sınıflı toplumun gelişmesini sağlayan toplumsal çelişkilerin olgunlaşmasını geciktirerek veya çabuklaştırarak, politika üzerinde etkide de bulunur.

Politikanın bir uzantısı olarak savaşlar, yeri ne getirilmesi zorunlu gereksinimler yaratır. Bu, muazzam kitlelerin ve devasa teknik araçların harekete geçirildiği dünya savaşlarında daha da fazla söz konusudur.

Savaşa sürüklenen devletler, çoğunca, siyasetlerinin bazı yanlarını yeniden değerlendirmek, onları yeni koşullara ve silahlı mücadele sırasında ortaya çıkan yeni görevlere uydurmak zorunda kalırlar. Kuşkusuz, bunu yaparken, kendi temel çıkarlarını ve ana hedeflerini unutmazlar. Ama savaş ve politikanın karşılıklı-etkimelerinde belirleyici rol daima politikaya aittir.

Zaferler yada yenilgiler, savaşan taraflar ve hatta tarafsız kalan devletler üzerinde muazzam etkiler yapar. Örneğin, İkinci Dünya Savaşı sıra-

sında Türkiye resmen tarafsızlık politikası izlemiştir. Alman birliklerinin 1942 yazındaki başarıları karşısında ise Türk Hükümeti'nde, Almanya'nın safında savaşa katılma eğilimi ağır basmağa başlamıştır. Fakat Nazi birliklerinin Volga üzerindeki ve Kuzey Kafkasya'daki yenilgileri savaşın gelişimi içinde bir dönüm noktası olmuş ve Türk Hükümeti'ni Almanya safında Sovyetler Birliği'ne karşı savaşa girmek düşüncesini redde mecbur etmiştir. Üstelik Türk Hükümeti, artık çok geç olmak ve sadece bir formaliteden ibaret bulunmakla beraber, 1945 Şubat'ında Almanya'ya savaş ilan etmiştir.

Savaşın tarafların sadece dış politikaları değil, iç politikaları da savaşın seyrinden büyük ölçüde etkilenir.

İkinci Dünya Savaşı'nın deneyi göstermiştir ki, saldırganlar tarafından işgal edilen ülkelerde kaçınılmaz şekilde ulusal kurtuluş hareketi başlamakta ve örgütlenmektedir. Bu eğilim günümüzde de sürmektedir. Hindicini halkları ABD saldırganlarına karşı yekvücut olarak ayaklanmışlardır. İsrail saldırısı, Arap halklarının mücadelesinin yükselmesi için bir kıvılcım rolü oynamıştır.

Savaş, sömürücü devletlerin çelişkilerini derinleştirirken, aynı zamanda sınıf kavgasını kızıştıtırır ve işçi sınıfının zafere ilerleyişine hız kazandırır.

Savaş, gerek cepheye gerekse geride olsun, tüm maddi ve manevi güçlerin muazzam ölçüde seferber edilmesini gerektirir. Marx diyor ki: "Savaşın iyi tarafı işte budur: bir ulusu sınava tabi tutar. Tıpkı hava ile temasın mumyaları birdenbire dağıtması gibi, savaşlar da hayatiyetlerini yitirmiş sosyal organizasyonlar hakkında en yüce hükmü verir."^o

^o) *New York Herald Tribune*, No.4, Sept. 24, 1855

POLİTİKA VE TERMONÜKLEER SAVAŞ

Savaşın politikanın şiddet yoluyla devamı olduğuna dair marksist-leninist önermenin değişmezliği, önermede belirtildiği gibi, savaşın özünün değişmez kalacağı anlamına gelmez. Çeşitli nedenlerden ötürü, savaşın bizihi özünde, siyasal içeriğiyle silahlı kuvvet arasındaki karşılıklı-ilişkide de değişiklikler olabilir.

Politika ile savaş arasındaki karşılıklı-ilişkinin hem değişmez hem de değişebilir olması, sosyo-ekonomik gelişme sırasında ilerici sınıfların gerici sınıfların yerini alması, toplumun sınıf yapısının ve sınıflar, uluslar ve devletler arasındaki ilişkilerin değişmekte olması gerçeğinden ileri gelmektedir.

Politika ile savaş arasındaki karşılıklı-ilişkilerde köklü değişiklikleri, Rusya'da sömürücü sistemi deviren, sömürücü sınıfların uyguladıkları sosyal ve ulusal baskı politikasına son veren, onun yerine temelden farklı bir politika ve yepyeni siyasal ilişkiler koyan Sosyalist Ekim Devrimi getirmiştir. Politikadaki devrimci değişimler, Sovyet devletinin kendini savunmak için vermek zorunda kaldığı savaşların özü, içeriği ve karakteri üzerinde büyük etki yapmıştır. Bu savaşlar, emekçi halkın, kendi ülkesinde ve tüm dünyada kapitalistlerden kurtulmak için verdiği siyasal mücadelenin birer uzantısıdır.

Politikadaki değişikliklerle birlikte, üretici güçlerin gelişmesinin ve bilimsel ve teknolojik ilerlemesinin sonucu olarak, politikanın etkisi altında, silahlı mücadelenin araçları, yöntemleri ve biçimleri de gelişir ve savaşlar daha büyük boyutlar kazanır.

Politikadaki ve savaş yürütme araçlarındaki derin değişimler, kaçınılmaz olarak, emperyalistlerin sosyalist ülkelere karşı hazırladıkları muh-

temel termo-nükleer savaşın özü üzerinde de etkide bulunacaktır.

Özü itibariyle böyle bir savaş da, sınıfların ve devletlerin politikasının şiddet yoluyla devamı olacaktır. Politika, silahlı mücadelenin ne zaman başlatılacağını ve hangi araçların kullanılacağını belirleyecektir. Nükleer savaş, emperyalizmin en saldırgan çevrelerinin kasıtlı politikası olmasa, kendiliğinden çıkmaz.

Bu bakımdan, emperyalizmin bazı ideologları inkar etseler de, nükleer roketler savaşı da, politikanın bir devamı olacaktır; hatta fazlasıyla da siyasal olacaktır. Clausewitz'in *Savaş Üzerine* adlı kitabı hakkındaki notlarında Lenin, "savaş siyasallaştıkça, daha 'savaşsal' görünmektedir..."^o düşüncesini vurgulamaktadır. Bu, politikanın savaş üzerindeki etkisinin hem derinlemesine, hem genişlemesine büyüdüğünü ortaya koymakta, belirli bir kuralı dile getirmektedir - savaşın, sanayileşme ve makineleşme ile birlikte 'siyasallaşması". Nükleer roketlerin ve diğer silahların kullanıldığı silahlı mücadele, sonuçta, belirli bir siyasetin çıkarlarına tabi olacaktır; belirli siyasal amaçlara ulaşmaya hizmet edecektir.

Ancak bu gerçek, savaşın özünde hiçbir değişiklik olmayacağı anlamına gelmez.

Muhtemel bir dünya nükleer roket savaşının özündeki farklılıklar, herşeyden önce onun somut siyasal içeriğiyle ve siyasal amaçlarının derinlik, hacim ve boyutlarıyla belirlenecektir. Böylesi bir savaş, sadece özgül sınırlı çıkarlara değil, tüm insanlığın kaderini etkileyen çetin tarihsel bir soruna da çözüm getirecektir.

İkinci farklılık, siyasal amaçlara ulaşmanın nitel yenilikler gösteren yöntemlerine ilişkindir. Konvansiyonel savaşlarda siyasal amaçlara, zaferi kazananın, düşmanın silahlı kuvvetlerini yok edip

^o) *Lenin'in Çeşitli Yazıları*, XII, s.397 (rusça)

kendi iradesini karşı tarafa kabul ettirmesiyle ulaşılrken, nükleer savaşta bu amaçlara düşman silahlı kuvvetlerini ve nükleer gücünü olduğu kadar, onun ekonomik, bilimsel ve moral-siyasal potansiyelini de tahrip ederek ulaşılacaktır.

Yeni dünya savaşının özü, üçüncü olarak, büyük olasılıkla, askeri ve teknik açılardan da farklılık taşıyacaktır. Yani, geçmişte uygulanmış olanlara göre nicel olarak yeni yöntemler, araçlar ve silahlı mücadele biçimleri uygulanacaktır. Savaş, birçok ülkeleri ve halkları yörüngesine çekecek, dünya çapında koalisyonlar savaşı olacaktır.

Nükleer savaşın dördüncü farklılığı, muhtemel sonuçlarında da görülecektir: "Nükleer bombaların herhangi bir kıtaya birkaç dakika içinde ulaşabildiği ve geniş alanları harabeye çevirebildiği günümüzde, bir dünya çatışması, yüzmilyonlarca insanın ölümü, dünya uygarlık ve kültür hazinelerinin yanıp kül olması demektir."^o

Böyle bir savaş, önüne geçilemezse, emperyalistler için bir felaket olacaktır. Zafer ise, sosyal gelişmede ilerici eğilimleri savunan, en son türden silahlara ve tüm emekçi halkların desteğine sahip bulunan dünya sosyalist sistemine ait olacaktır.

SAVAŞIN EKONOMİK TEMELLERİ

Kapitalizm, savaşlar tarihinde yeni bir dönem açmıştır. Kapitalizmin temel yasası, artı-değer üretimidir. Kapitalist üretimin amacı, sürekli, sınırsız kâr birikimidir. Kapitalistler, kendi ülkelerinin proletaryası tarafından yaratılan artı-değer yığını ile yetinemezler. İştahları bastırılır gibi değildir. Yüksek kâr peşinde tüm dünyayı ta-

^o) *International Meeting of Communist and Workers' Parties, Moscow 1969, Prague 1969, p.47*

rarlar. Savaşlar, kapitalistler için hızlı zenginleşme aracıdır, bundan ötürü de, kapitalizmin yol daşıdır. İnsanın insan tarafından sömürülmesi sistemi ve insanın insan tarafından yokedilmesi sistemi, kapitalist düzenin iki yüzüdür.

Kapitalizm, tarihte ilk kez, bir dünya pazarı yaratmış ve üzerine savaşılan şeylerin sayısını artırmıştır. Bunların başında, ucuz hammadde ve işgücü kaynağı, mal ve kapital ihraç alanı ve uluslararası ticaret yollarının köprübaşları durumunda olan sömürgeler gelir.

Kuşkusuz, kapitalizmdeki savaşlardan bazıları başka nedenlerden de çıkmıştır. Kapitalizmin üretici güçlerinin gelişmesi birçok ülkede ulusal baskı ve siyasal ademi merkezîyetçilikten dolayı engellenmiştir. 1789 - 1794 Fransız burjuva devriminden 1871 Paris Komünü'ne kadar olan dönem, diğer türden savaşlar arasında burjuva-ilerici savaşlara, ulusal kurtuluş savaşlarına da tanık olmuştur. Bu savaşların ana içeriği ve tarihsel amacı, mutlakiyeti yıkmak ve yabancı baskıyı yoketmektir.

Kapitalizmden emperyalist çağa geçişle birlikte, burjuva devletleri çok daha saldırgan hale gelmişlerdir. Bu ancak çökmekte ve can çekişmekte olan kapitalizmden başka bir şey olmayan emperyalizmin ekonomik özellikleri bilindiği takdirde açıklanabilir.

Yüzyılın dönümünde dünyada kapitalizmin oldukça düzenli yayılmasının yerini sıçrama biçiminde bir gelişme almıştır. Bu, görülmemiş bir büyümeye ve sistemin ekonomik, siyasal, sınıfsal ve ulusal tüm çelişkilerinin yoğunlaşmasına yolaçmıştır. Emperyalist güçlerin sermaye yatıracak alanlar ve pazarlar, hammadde ve emekgücü bulmak ve dünya egemenliği kurmak için mücadelesi aşırı sert biçimler almış, yıkıcı savaşlara yolaçmıştır.

Bu savaşların ana ekonomik kaynakları, modern üretici güçler ile emperyalizmin ekonomik, ve aynı

zamanda siyasal sistemi arasındaki gittikçe derinleşen çelişkidedir. Emperyalist güçler arasındaki silahlı çatışmanın ana nedeni budur.

Kapitalizm, ulusal devletler kurulmaksızın feodalizmi deviremezdi. Ancak zamanla bu ulusal devletlerin sınırları kapitalizme dar gelmeğe, dünya kapitalizminin üretici güçleri, burjuva devletlerinin sınırları çerçevesini aşmağa başlamıştır. Tüm dünya, tek bir ekonomik organizmaya dönüşmüş, aynı zamanda bir avuç büyük emperyalist güç arasında bölüşülmüştür. Bu çelişki, burjuvazinin, kapital ihraç etmeğe ve kendi ülkesinde satamadığı mallara pazarlar kazanmağa, hammadde kaynakları ve yeni sömürgeler ele geçirmeğe, dünya pazarlarındaki rakiplerini yoketmeğe ve dünyayı fethetmeğe kalkışmasında, ve bunun için savaşları körüklemesinde ifadesini bulmuştur.

Gelişmesi ulusal - emperyalist sınırlamalarla karşılaşan üretici güçlerle kapitalist üretim ilişkileri arasındaki çelişkiler, emperyalizmde kapitalist ülkelerin eşitsiz, sıçramalı ekonomik ve siyasal gelişmesinde çarpıcı şekilde açığa çıkmaktadır. Nitekim, sınai gelişme hamlesine geç başlamış olan burjuva ülkeleri, yüzyılın başında kendilerini uygar bir ortamda bulmuşlar ve ani bir atılımla, eski sanayi ülkelerini, oldukça kısa zamanda aşmışlardır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kapitalist devletlerin hisseleri ve rolleri yine değişmiş ve ekonomik gelişmenin eşitsizliği yoğunlaşmıştır.

Eşitsiz gelişme, kaçınılmaz olarak, dünya kapitalist sisteminin güçler sıralanmasında çarpıcı değişikliklere yolaçmaktadır. Zaman zaman bu sistemin içinde şiddetli denge bozulmaları olmaktadır. Tekeller arasındaki nüfuz alanlarının eski paylaşımı dünyadaki yeni güçler sıralanmasıyla çatışma halindedir.

Kapitalizmin tabiatında mevcut sosyal zıtlıkların ve eşitsiz gelişme yasasının, emperyalizmde

kapitalist ülkelerin sıçramalı ekonomik ve siyasal gelişmesinin sonucu olarak, burjuva devletleri arasındaki çelişkiler alabildiğine şiddetlenmekte ve bu, kapitalist dünyanın düşman koalisyonlara bölünmesine yolaçmaktadır.

Bugün bu çelişkiler şiddetlenmeğe devam etmekle beraber, mevcut başlıca çelişki, çatışan iki sosyal sistem, yani kapitalizm ile sosyalizm arasındadır.

İki dünya sistemi arasındaki çelişkiler, sınıfsal çelişkilerdir. Sosyalist sistem, kapitalizmin ayrıcalıklarını yitireceği koşulları yaratarak emperyalist sömürü ve egemenlik ortamını daraltmaktadır. Sosyalizm, kapitalist ülkelerin, sömürgelelerin ve bağımlı ülkelerin emekçi halkları üzerinde devrimcileştirici bir etkiye sahiptir. Bu yüzden emperyalizmin saldırganlığı artmaktadır.

Saldırganlığın bir başka nedeni, bir yandan emperyalist devletlerin kendi aralarındaki, öte yandan sömürgeler ve eski sömürgeler arasındaki çelişkilerin hızla derinleşmesidir. Emperyalist yağmacılar, kendi sömürgelerini korumak ve artırmak için iyi yada kötü her yola başvurmakta kararlıdırlar.

Üçüncü bir neden de, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kapitalizmin iç çelişkilerinin şiddetlenmesidir. Tekelci kapitalizmden tekellerin devlet ile içiçe geçtiği tekelci devlet kapitalizmine geçiş, emekçi halkın sömürülmesini yoğunlaştırmakta, bilim ve teknolojiyi ve büyüyen üretici güçleri bir avuç tekelcinin zenginleşmesi amacına hizmet eder duruma sokmaktadır. İç koşulların uygun olduğu zamanda dahi milyonlarca insan, işçi ve aydın, işsiz kalmakta, köylüler yıkıma sürüklenmekte ve topraklarından edilmektedir. Askerileşme burjuva toplumunun tüm yaşamını kapsamaktadır. Kitlesel yoketme silahlarının üretimi, burjuva devletlerinin bütçelerinin muazzam kısmını yutmaktadır. Emperyalist devlet artık askeri polis devleti olmuştur.

Emperyalist güçlerin hareket alanının hızla daralması ve tekeli devlet kapitalizminde çelişkilerin şiddetlenmesi, burjuva ülkelerinin ekonomik ve siyasal gelişmelerini daha da eşitsiz hale getirmiştir. Emperyalist devletlerin saldırganlıklarının artmasının dördüncü nedeni budur.

Özetle, dünya emperyalist sistemi derin ve sert antagonizmlerle yıpranmaktadır. Bu çelişkiler, emekle sermaye, halk ile tekeller, artan askerileşme, sömürgeci sistemin dağılması, genç ulusal devletler ile askeri sömürgeci güçler arasındaki çelişkilerdir, ve en önemlisi, emperyalizmin altındaki zemini kaydırarak onu zaafa uğratan ve onun sonunu yaklaştıran dünya sosyalizminin hızla büyümesidir.

Emperyalistler, kapitalizmi savaş yoluyla kurtarmağa niyetlenmektedirler. Bu yüzden savaş tehlikesi günümüzde büyüktür ve gezegenimizin tüm halklarını tehdit etmektedir. En yüksek aşamasındaki kapitalizm artık çöküş ve yıkıntı dönemine girdiği ve genel bunalımının yeni, üçüncü aşamasından geçtiği içindir ki, saldırgan çıkışları azaltmamakta, giderek artmaktadır.

Emperyalist saldırı sosyalist topluluğa yönelmiştir ve ancak bu topluluk ülkelerinin, özellikle Sovyetler Birliği'nin gücü, uluslararası gericiliği dünya çapında yeni bir askeri çatışma çıkarmaktan alıkoyabilir.

Savaş, marksizm-leninizm'in bilimsel olarak gösterdiği gibi, ulusların değişmez kaderi değildir. Bütün yada en azından belli sayıda ülkelerin sosyalizme geçişlerinin tarihsel kaçınılmazlığı toplum yaşamında savaşları yasaklamanın ve ebedi barışın kurulmasının ekonomik temelini yaratmaktadır.

Sosyalizm, ülkeler ve uluslar arasına emperyalizmin diktiği engelleri kaldıracak, tüm insanlığı tek bir emekçiler kollektifinde birleştirecektir. Tüm ülkelerde sosyalizmin zafere ulaşması, yeni

bir sosyal sistem getirecektir. Bu sosyal sistemin "ulusal kuralı her yerde aynı, yani *emek* olduğu gibi, uluslararası kuralı da *barış* olacaktır."^o

SAVAŞ VE İDEOLOJİ

Savaş sorunu söz konusu olduğunda, sadece ekonomik koşulların ve sınıfsal ve siyasal güçlerin sıralanmasına değil, fakat ideolojik yanlara da büyük dikkat sarfedilmesi gerekir. Çünkü ideoloji sınıfların hayati çıkarlarını dile getirip savunur, onların temel özlemlerini ifade eder.

Emperyalist anti-komünist ideoloji, tekelci kapitalin ideolojisidir. Komünist ideoloji, yani marksizm-leninizm ise, işçi sınıfının ve tüm çalışan halkın hayati çıkarlarının ifadesidir.

İdeoloji, kendine özgü bir savaş aracı işlevi görür. İdeolojik mücadele araçları kendine özgüdür, çünkü, bütün olarak, askeri operasyonların ve savaşların seyrini ve sonuçlarını doğrudan doğruya değil, fakat insanların kafalarında, dünyaya bakışlarında, görüşlerinde, morallerinde ve savaş güçlerinde yaptıkları yankılarla etkilerler. İdeolojik araçlar, bir ülkenin askerlerinin ve halkının moralini güçlendirebilir, düşman ülkelerin ordularının ve halklarının moral ve siyasal kararlılıklarını yıpratır.

Savaş hazırlıkları ve savaş sırasında sınıfların ve devletlerin siyasetlerinin temelini teşkil eden savaş amaçları (dolayısıyla da savaşın karakteri) ve strateji üzerine ideolojinin muazzam etkisi olduğunu özellikle vurgulamak gerekir.

Çeşitli tarihsel dönemlerde verilen savaşlarda ideolojik mücadele ve genel olarak ideoloji farklı roller oynamıştır. Geçmişte bunların rolü, herşey-

^o) *The General Council of the First International, 1870-1871, Minutes, Moscow, 1967, p. 328*

den çok, düşman üzerindeki etkisiyle sınırlıydı. Yirminci Yüzyılda kitleleri etkilemeye yönelik teknik olanaklar artınca, kitleler daha aydınlanarak politikaya daha fazla karışınca, savaşta ideolojik mücadelenin rolü büyük ölçüde artmıştır.

Savaşta ideolojinin rolü, belirli bir tarihsel dönemde alacağı biçime, hangi sınıfın çıkarlarını ifade ettiğine, o sınıfın tarihsel rolüne ve söz konusu savaşta işlediği siyasal amaçlara bağlıdır. Bu rol, toplumsal gelişmenin yasaları ve itici güçleri tarafından belirlenir.

Örneğin, feodalizm döneminde dinci ideoloji egemen bulunuyordu. Tüm ilhakçı savaşlar, hatta köylü kitlelerinin feodal beylere karşı giriştikleri devrimci savaşlar dinsel düşüncelerin bayrağı altında yürütülüyordu.

Kapitalizmin ve ulusal burjuvazinin ortaya çıkmasıyla, devletler arasındaki savaşlarda siyasal ideoloji belirleyici hale geldi ve burjuvazi çoğu kez siyasal ideolojiyi feodallerin ve kilisenin dinci ideolojisinin karşısına çıkardı.

Kapitalizmin ilerici gelişme döneminin tipik özelliği, burjuva-demokratik dönüşüm sorunlarını çözmeyi, yabancı baskısını yıkmayı ve ulusal özgürlüğü savunmayı amaçlayan savaşlardır. Bu dönemde burjuva ideolojisi, esas itibarıyla kendi ulusal kültürüne dayanan burjuva ulusal devletler kurulması mücadelesinde araç olarak kullanılan bir ulusal ideoloji idi. Bu ideoloji ilerici bir rol oynamıştır.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra "ulusal" ideoloji artık emperyalizmin çıkarlarına cevap veremez hale gelmiştir. Çünkü ideoloji emperyalist devletleri birleştirememekte, ulusal esaslara göre dağılmalarına yolaçmakta ve saldırgan askeri bloklar içinde birlik kurulmasını da engellemektedir.

Bazı burjuva bilimadamları, Avrupa halklarının milliyetçiliğinin, Batı Avrupa'nın siyasal, ekonomik ve askeri birliğini engelleyecek kadar kuvvet-

li olduğunu tesbit etmek zorunda kalmışlardır. Bu durum, emperyalizmin teorisyenlerini bu eski ideolojik silahı yeni amaçlara hizmet edecek şekilde değiştirmeye ve yeniden biçimlendirmeye zorlamaktadır. Şimdilerde bu teorisyenler, "Avrupacılık" ve "Atlantikçilik" ideolojisini öne sürüp bazı Avrupa uluslarının ulusal "dar kafalılığına" sarılmaktadırlar.

Anti-komünizm, günümüzde emperyalizmin başlıca ideolojik-siyasal silahıdır. Bunun da ana içeriğini sosyalist sistem hakkında uydurulmuş yalanlar, komünist partilerinin siyasetlerinin ve amaçlarının marksist-leninist öğretinin tahrif edilmiş yorumlamaları oluşturmaktadır. Anti-komünizm, modern burjuva ideolojisinin bunalımının açık ifadesidir. Bu bunalım, emperyalist burjuvazinin artık kitlelere mal olacak düşünceler ileri sürmekteki yetersizliğinin ürünüdür.

Geçmişte sadece içsavaşlarda farklı ideolojiler çarpışmıştır. Kölelerin köle sahiplerine karşı, serflerin toprak sahiplerine, ve proletaryanın burjuvaziye karşı savaşlarında bu hep böyle olmuştur. Yukarıda da belirtildiği gibi, köylü savaşlarında yer alanlar, biçimsel olarak dini bir ideolojiyi benimsemişlerdir, fakat siyasal içerik bakımından bu, feodal beylerin ideolojisinden kökten farklıydı.

Modern savaşlar genellikle karşıt ideolojiler arasındaki çatışmalardır. İlk sosyalist devletin yabancı müdahalecilere, içte karşı-devrimcilere karşı ve daha sonra Nazi Almanyası'na karşı savaşında, Kore, Vietnam ve Küba halklarının emperyalist saldırganlara karşı savaşlarında hep iki ideoloji çatışmıştır. Sömürge halklarının bağımsızlık savaşlarında, ileri milliyetçi ideoloji, emperyalizmin gerici ideolojisine karşı mücadele etmiştir.

Modern savaşlarda ideolojinin daha büyük rol oynaması aynızamanda kitle iletişim araçlarının

(basın, sinema, radyo, TV, vs.) mükemmelleşmesine de dayanmaktadır. Kapitalist ülkelerde bu araçlar burjuvazinin elindedir ve onun propagandasına hizmet etmektedir. Bununla beraber, kapitalist ülkelerde ilerici güçler de vardır ve bunlar emperyalist düşüncelerin, militarizmin ve saldırganlığın ideolojisinin etkisiz hale getirilmesi mücadelesinde çeşitli araçlar kullanmaktadırlar. Sosyalist ülkeler de tüm propaganda araçlarına sahip bulunmaktadır.

Komünist ideolojinin gücü ve etkinliği, tarihsel gelişme sürecinde, SSCB'de yarım yüzyılı aşkın zamandan beri süregelen sosyalizmi ve komünizmi kurma deneyiminde ve Sovyet silahlı kuvvetlerinin yeni sosyal sistemi savunurken kazandığı zaferlerde kanıtlanmıştır.

SAVAŞLAR ÜZERİNE BURJUVA TEORİLERİ

Marksist-leninistler, modern burjuva ideolojisine karşı, savaşların nedenleri ve özü üzerine bilim-dışı sosyolojik teorilere karşı aktif bir mücadele vermektedirler. Böylesi emperyalist teoriler hayli çoktur.

Burjuva savaş teorileri, tarih süreci hakkındaki bilim-dışı görüşlere dayanır. Ne şekilde ifade edilirlerse edilsinler, idealizm üzerine kurulmuşlardır, dinden ve mistisizmden destek alırlar. Bu görüşlerin hepsi de anti-komünizmle örülmüştür, hepsi de emperyalist devletlerin saldırgan siyasetleri ve amaçları için dayanak görevi görürler.

A) ŞİDDET TEORİSİ:

Tüm modern burjuva ideolojisi, "zor"un tarihte belirleyici rol oynadığı düşüncesiyle örülmüştür. Şiddet teorisine göre savaş, tarihte, tek olmasa da, başlıca itici güçtür. Tarihin seyri, yasalarla belirlenmiş bir gelişme süreci olarak değil, tama-

men askeri çatışmalarla belirlenmiş bir süreç olarak görülür. Şiddet teorisi yeni değildir. Tarihe idealist açıdan bakan araştırmacılar, onu, savaşların, gaspların, yağmacılıkların, muharebelerin, seferberliklerin, çeşitli generallerin, fatihlerin, kralların ve imparatorların hikayesi olarak görmüşlerdir. Ondokuzuncu yüzyılda bu bilim-dışı görüş Eugen Dühring'de de hararetli bir savunucusunu bulmuştur. Engels, Dühring'in görüşlerinin tutarsızlığını *Anti-Dühring* adlı eserinde açıkseçik ortaya koymuştur. Şimdilerde ise şiddet teorisinin emperyalist ideologlar tarafından saldırgan ve gerici savaşları haklı göstermek amacıyla ısrarlı şekilde propagandası yapılmaktadır.

ABD emperyalizminin artan saldırganlığının ve modern tahrip araçlarının gelişmesinin bir sonucu olarak şiddet teorisinin yeni bir çeşide daha ortaya atılmış ve ABD'de yaygınlaşmıştır. Bu yeni çeşit, mutlak *nükleer önleyici teorisi* olarak bilinmektedir. Teorinin özü, ABD'nin yeryüzündeki üstünlüğünü sosyalist ülkelere ve sosyalist devrimlerin olgunlaştığı ülkelere karşı nükleer silah kullanarak veya kullanma tehdidinde bulunarak koruması görüşüne dayanmaktadır.

B) UYGARLIĞI KURTARMA TEORİSİ

Şiddet düşüncesini kamufle eder ve ABD sermayesinin uygarlığı kurtarmağa kadir yegane güç olduğunu ileri sürer. ABD gerici ideologlarının görüşüne göre, uygarlığın kurtarılması, ABD egemenliğinin kurulması anlamına gelir. Bunlar, kapitalizmin, komünist dünyaya karşı girişilecek bir savaşla kurtarılacağını, böyle bir savaşta en büyük ödülün "ulus olarak hayatta kalmak olacağını" söylemektedirler. Anti-komünizm ve savaş ideologları, ağız birliği halinde, silahlanma yarışında herhangi bir tavsamanın, uygarlığın ölüm-kalım sorununu ön plana getireceğini söylemektedirler.

C) IRKÇI-ŞOVENİST GÖRÜŞLER - KOZMOPOLİTANİZM

İrk teorisi, insanlığın "üstün" ve "aşağı" olmak üzere iki ırka ayrıldığını ve bu iki ırk arasındaki savaşın, tarihin itici gücü olduğunu ileri sürer. Yine bu teoriye göre, "üstün" ırklar eninde sonunda "aşağı" ırkları yeneceklerdir.

İrkçılığın en saldırgan ve barbar biçimi nazizmin resmi ideolojisinde ifadesini bulmuştur. Hitler, Nietzsche'nin "üstün insan" ve "seçkinler" kasdı üzerine ırkçı saçmalıklarını, saldırgan savaşları ve halkların yok edilmesini haklı göstermek için kullanmıştır. Alman nazi ırkçıları "Aryan" ırkının "üstünlüğü" ve "saflığı" iddiasından hareketle, bu ırkın misyonunun "köle ırk" sayılan tüm diğer halklara tahakküm etmek olduğunu ileri sürmüşlerdir.

İrkçuların savaşlardaki zaferleri ve hezimetleri, savaşan halkların ırksal özellikleriyle izah etmeğe çabalamaları anlamsızdır. Almanlar, 1871'de Fransa'ya karşı savaş kazanmışlar, fakat 1914-1918 de yenilgiye uğramışlardır. Yine Almanlar İkinci Dünya Savaşı'nın başlangıcında bazı Avrupa devletleri üzerinde zafer kazanmışlar, fakat sonunda Nazi Almanyası yenilgiye uğramaktan kurtulamamıştır. Bu, Almanların üç ayrı dönemde ırksal karakteristiklerinin değiştiği anlamına mı gelir? Hayır. Savaşların çıkışı biyolojik nedenlere değil, sosyo-ekonomik koşullara ve ekonomik unsurlara dayanır.

Günümüzde seçkin ırkın "üstünlüğü" miti, sosyalizmin kurulması ve ulusal kurtuluş savaşındaki başarılarla ve yakın zamanlara kadar sömürge durumunda bulunan birçok ülkenin gösterdiği hızlı ekonomik ve siyasal gelişmelerle yıkılmış bulunmaktadır. Bu ülkelerin halkları, kendi tarihlerini kendileri yapmağa yetenekli olduklarını kanıtlamışlardır.

Modern emperyalizmin liderleri ve ideologları, uzlaşmacı bir tutumla, ırkçı görüşlerini gizlemek-

tedirler. İnsan biyolojisine atıf yapmak yerine artık, bazı burjuva devletlerinin veya belli bir emperyalist koalisyonun halklarının "psikolojik birliği"nden ve "ussal üstünlüğü"nden dem vurmayı tercih etmektedirler.

Sadece lafta reddeder göründükleri ırkçı ve milliyetçi ideoloji, ABD, Britanya, Federal Almanya ve diğer emperyalist ülkelerde gençlerin eğitiminde genellikle iç amaçlara hizmet için kullanılmaktadır. Buna karşılık, dış pazar için, ırkçılık ve milliyetçiliğe karşıt gibi görünen, fakat aslında onların tamamlayıcısı olan *kozmpolitanizm* kullanılmaktadır.

Önceleri dünyayı paylaşma savaşları için kitleleri şovenist ve ırkçı düşüncelerle seferber etmek mümkün oluyordu. Fakat sosyalist ülkelere savaş hazırlığında burjuvazi, kapitalist dünyanın bütün güçlerini bir araya devşirebilmek için, Anglo-saksonların ve Almanların "üstünlüğü"nden, genel olarak beyaz ırkın siyah ve sarı ırklara "üstünlüğü"nden sözedememektedir. Çünkü, NATO, CENTO, SEATO ve benzeri bloklar, baskı düzenini korumak ve yayabilmek için geniş ölçüde sömürge ve bağımlı ülkelerin insan kaynaklarını kullanmak zorundadırlar. Bunun için burjuva ideologları, anayurda karşı ilgisizliği, ulusal egemenliğin reddini ve yurtseverliği hiçe saymayı öngören gerici bir teori olan kozmpolitanizm'i piyasaya sürmüşlerdir. Modern kozmpolitanizm, anti-komünist içeriği, anti-sovyetik amaçlarıyla, "Batı Dayanışması" temeli üzerine bir "dünya hükümeti" kurulması propagandasıyla derhal farkedilir. Kozmpolitanizm'in içeriği, tornistan edilmiş burjuva milliyetçiliğinden, ırkçılıktan başka bir şey değildir. Kozmpolitanizmin vaizleri, uluslar ve devletler arasında eşitliğe dayanan bir birlik düşüncesini değil, aksine "seçkin" bir ulusun diğerleri üzerine tahakküm kurması düşüncesini geliştirmektedirler.

D) MALTÜŞÇÜ GÖRÜŞ

Gerici bir İngiliz iktisatçısı olan papaz Malthus, yaşam araçları aritmetik diziye göre artarken, nüfusun geometrik diziye göre arttığını ileri sürmüştür. Bu yanlış teoriden de, insanlığın maddi ihtiyaçlarını hiçbir zaman tam karşılayamayacağı sonucunu çıkartmıştır.

Nüfusun felakete yolaçacak biçimde artacağını öngören bu maltüşçü öğretiden hareket eden modern burjuva sosyolojisi, "nüfus baskısı"nın "savaşların kaynağı" olduğu savını ortaya atmıştır. Birçok maltüşçüler, savaşların, salgın hastalıkların ve açlığın, "nüfus fazlasını giderme" bakımından gerekli ve hatta yararlı olduğunu ileri sürerler.

Emperyalizmde maltüşçü savaş kavramı adamakıllı yayılmış ve Alman nazi ve Japon militarist *Lebensraum* (hayat kuşağı) teorisinin temeli olmuştur. Bu teoriye göre, nüfus fazlasına sahip bulunan Almanya ve Japonya, diğer ülkelerin topraklarına elkoyma konusunda doğal ve meşru hak sahibiydiler.

Teori ve pratik, maltüşçü nüfus teorisini çürütmüştür. Her sosyo-ekonomik formasyonun özgün demografik yasaları olduğu artık kanıtlanmıştır. Görece nüfus fazlalığının ve işsizliğin kaynağı, tüm çağlara uygulanabilecek soyut bir nüfus yasası değildir, özellikle sömürge ve bağımlı ülkelerde nüfusun büyük kısmını açlık ve sefalet mahkum eden kapitalist üretim ilişkileridir. Açlığın tamamen giderilmesi ve halkın refah seviyesinin yükseltilmesi, askeri değil sosyal bir sorundur. Bu sorun ise emperyalist savaşla değil, toplumun sosyalistçe yeniden düzenlenmesi ve utanç verici sömürü sisteminin yokedilmesiyle çözülebilir.

E) JEOPOLİTİK TEORİ

Sahte-bilimsel *jeopolitik* teorisi de, şiddet, ırkçılık ve maltüşçülük teorileriyle sıkı sıkıya bağlıdır. Bu teori, devletlerin siyasetlerinin ve stratejilerinin coğrafi faktörlerce belirlendi-

leceğini savlar. İlhak savaşlarının ana nedeninin ekonomik sistem ve sömürücü sınıfların politikası olmayıp, coğrafi şartlar olduğunu ileri süren bilim dışı savdan hareket eden jeopolitik, emperyalist yayılmayı haklı göstermeğe çalışır. Jeopolitikçiler tarafından devletler diğer devletlerin toprakları bahasına büyüyüp yayılma durumunda bulunan, aksi halde batması kaçınılmaz olan biyolojik organizmalar gibi görülürler.

MacKinder'in yirminci yüzyılın başlarında hazırladığı bir şemaya göre, Rusya İmparatorluğu, dünya egemenliğini güvence altına alacak başlıca coğrafi bölge sayılmaktadır. Bu bölge "merkez bölge" diye adlandırılmakta ve Doğu Avrupa'ya kim hükmederse, (Avrupa, Asya ve Afrika'dan oluşan) "dünya adası"na hükmetmiş olacağını, sonunda da bütün dünyayı ele geçireceği söylenmektedir.

Nazi Almanyası'nın Sovyetler Birliği'ni fethetmeye kalkışmasında bu teoriye göre hazırlanan bir stratejiye dayanılmıştır.

ABD jeopolitikçilerine göre ise, ABD'nin denizler ve okyanuslarda egemenliği, doğrudan doğruya ABD'nin coğrafi pozisyonunun gerektirdiği bir durumdur. "Üç büyük sahilimizin gereksinimleri yayılmayı öngörmektedir." demektedirler. Onlara göre, askeri saldırı, ilerlemenin kaçınılmaz yasası, hristiyanlığın da bir siyasal sistem olarak tezahürü, güçlü olanın hakkıdır.

Modern ABD jeopolitikçileri, Euroasia ve Afrika'nın değil, Kuzey Amerika'nın "dünya adası" sayılması gerektiğini öne sürmektedirler. Onlara göre Kuzey Amerika'ya kim hükmediyorsa, dünyaya da o hükmetmelidir.

Jeopolitiğin ana savı, yani savaş devletinin "tabii büyümesi"ni sağlarken bir devletin coğrafi durumunun da, onun dış politikasının tabiatını ve amaçlarını belirlediği ve ülkeler arasında savaşların nedeni olduğu görüşü, eleştirilere karşı koyamamaktadır. Birçok ülkelerin coğrafi pozisyonu yüz

yıllardan beri değişmemiş, siyasetleri ise değişikliklere uğramıştır. Bunun en inandırıcı kanıtı, Sovyetler Birliği örneğinde görölmektedir. Çar Hükümeti toprak sahipleri ve burjuvazi yararına birçok saldırgan savaşlara girişmişken, Sovyet devleti işçi sınıfının ve emekçi köylölüğün hayati çıkarlarını savunmakta, ısrarlı bir barış politikası izlemekte, toplum yaşamında savaşın kesin olarak yasaklanması için kararlı çalışmaktadır. Oysa, SSCB'nin coğrafi pozisyonunda gözle görölür bir değişiklik olmamıştır. Öyleyse, bir devletin dış politikasının içeriği ve karakterini belirleyen coğrafya değil, sosyo-politik sistemdir.

F) PSİKOLOJİK TEORİ

Burjuva sosyolojisinin fizyolojik okulunun mensupları, savaşları insan psikolojisiyle izaha kalkışmaktadırlar. şiddete başvurmanın ve savaşlara susamanın insan tabiatında olduğunu söylemektedirler.

ABD psikologları ve sosyologları, bireysel psikopatoloji bilgisini toplumsal sorunlara uygulamaya çalışmaktadırlar. Örneğin William C. Menninger, savaşın bir psikoz olduğunu yazmaktadır. Nicola Petrotti de, günümüzdeki çatışmada yeralan grupların davranışının, bir sinir hastasının psikolojisini anımsattığını söylemektedir.

Ancak burjuva ölkelerinden birçok psikologlar dahi, insanların savaş için çabalamalarının fitri bir Şey olduğu görüşünü ittifak halinde paylaşmamaktadırlar. Nitekim, kendilerine soru yöneltilen 528 psikologdan 346'sı bu görüşe karşı çıkmış, 22'si soruyu müphem cevaplandırmış, 159'u da hiç cevap vermemiştir.

Saldırgan savaşlar hazırlamayı ve başlatmayı amaçlayan siyaset, temelde barışsever olan halk psikolojisine rağmen yürütölmektedir. Gerçekten de bir emperyalist devlet savaş hazırlığı için bir kez gizli kapaklı bir karar aldı mı, şovenist pro-

paganda ile savaş psikozunu körükleyerek kendi vatandaşlarının psikolojisini de etkilemeğe başlamaktadır.

Modern emperyalizmin askeri ideologlarının mistik saçmalıklara başvurmak zorunda kalmaları gerçeği de gösteriyor ki, bunlar için kendi gerici amaçları uğruna kitleleri yeni bir savaşa sürüklemek o kadar kolay değildir.

G) DİNSEL KAVRAMLAR

Saldırı ve savaş taraftarları gittikçe daha artan bir şekilde dinsel teoriye ve doğmalara başvurumaktadırlar. Her askeri serüvene bir dinsel dayanak kazandırmak için tüm fırsatları kullanmaktadırlar.

Tarihte hiçbir emperyalist savaş yoktur ki, din, milyonlarca insanı ölüme gönderen tekelci kapitali desteklemek rolünü oynamamış bulunsun.

Emperyalist savaşları destekleme konusunda dini propagandanın başlıca teorik kaynaklarından biri, savaşı, "kötüye" karşı savaşma ve "günahkarı" cezalandırmak için "tanrının silahı" şeklinde yorumlamayı mümkün kılan İncil'dir. Militaristlerin kilise çevresindeki destekçileri, savaş ve saldırı propagandası ile bağdaşması mümkün olmayan "öldürmeyeceksin!" buyruğunu yan çizerler. Askeri propaganda teknikleri üzerine başlıca uzmanlardan biri olan Prof. Harold Lasswell, hem "İsa'yı izleyip", hem de nasıl "düşmanlarınızı öldürebileceğinizi" izah etmeğe gönüllü vaizler ve papazların savlarının mümkün olduğu kadar geniş şekilde yayılması gereği üzerinde önemle durmaktadır.

İkinci Dünya Savaşı sırasında kilise mensupları kabul edilegelmiş dini kuralları hiçe sayarak ve savaşların kaynaklarının açıktan açığa bilim-dışı olan izahlarına dayanarak yukarıdaki iki yüzlü tutumun mümkün olabileceğini kanıtlamak için canla başla çalışmışlardır.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra militaristlerin ve din adamlarının -katolik, protestan ve diğer kiliselerin temsilcilerinin- kriminal bloku, dağılmak şöyle dursun, birçok emperyalist ülkelerde durumunu daha da güçlendirmiştir.

Gerici dinadamları, yokedici nükleer savaşı, "tanrısal ceza" sayarak böyle vaazlarda bulunmakta, böylece tüm savaş tezgahtarlarını, "tanrının iradesi"nin uygulayıcıları olarak göstermektedirler.

Tanrı mevcut olmadığına göre, savaş da "tanrısal iradenin" ürünü olamaz.

Kilisedeki cehalet taraftarlarının en son açıklamaları, emperyalist burjuvazinin sınıfsal baskıyı ve insanın insan tarafından sömürsünü ebediyen kurmaya yönelik çağ-dışı gerici amaçlarını ve öz çıkarlarını dile getirmektedir.

Yukarıda sayılan tüm burjuva teorilerinin gerici özünü açığa çıkarmak, militarizme ve savaşa karşı ideolojik mücadele bakımından büyük önem taşımaktadır.

SAVAŞLARIN SOSYAL KARAKTERİ VE TIPLERİ

HAKLI VE HAKSIZ SAVAŞLAR

Savaşların çıkmasına neden olan, bunların siyasal amaçlarını ve toplum hayatında oynadıkları tarihsel rolü belirleyen sosyo-ekonomik koşullar son derece çeşitlidir. "Savaşlar," diyor Lenin, "Çok değişik, çeşitli, karmaşık şeylerdir. Bunlara genel bir örnekle yaklaşmak mümkün değildir."^o

Herbir savaşın somut bir çözümlemesini yapmak gerekir. Belirli tarihsel koşullarda varolan ilişkilerin doğurduğu her askeri çatışma özgül karakteristiklere sahiptir ve diğerlerinden farklıdır.

Savaşın siyasal içeriği, onun toplum yaşamında oynayacağı tarihsel rolü belirler. Siyasal içerik-

^o) V. I. Lenin, *Collected Works*, Vol.35, p.273

lerine göre savaşlar, toplumun gelişmesi üzerinde ilerici veya gerici etkiler yaparlar.

Savaşların siyasal içeriği ve haklı veya haksız savaşlar olarak ikiye ayrılmaları, birbirleriyle organik olarak bağlantılıdır. Zıtlıklar üzerine kurulu bir toplumda tarihsel olguların tüm moral değerlendirmeleri, bir sınıfsal-siyasal anlam taşır. Bunun içindir ki bir savaşın moral-siyasal karakteristiği, onun sınıf yapısını da ifade eder. Karakteristik de gelişigüzel değildir. Herbir savaşın somut tarihsel koşullarda oynadığı nesnel rolü yansıtır. Haklı savaşlar, haksız savaşlardan, savaşan tarafların amaçlarının ilerici mi yoksa gerici mi olduğuna, kurtarıcı mı yoksa saldırgan mı olduğuna göre ayrılır.

Bir halk tarafından özgürlük ve sosyal ilerleme uğruna, sömürüden ve ulusal baskıdan kurtulmak için, veya kendi devlet egemenliğinin bir saldırıya karşı savunulması için yürütülen herhangi bir savaş haklı bir savaştır.

Buna karşılık, emperyalistler tarafından, başka bölgeleri ele geçirmek, diğer halkları köleleştirip soymak için başlatılan savaşlar, haksız savaşlardır.

Tekel-öncesi burjuvazi tarafından verilmiş ilerici savaşlar, aynı zamanda saldırgan, haksız eğilimler de göstermiştir; bu eğilimler bazen o kadar ağırlık kazanmıştır ki, savaşın sosyal karakterini değiştirmiş, onun bir kurtuluş savaşından bir saldırı savaşına dönüşmesine yolaçmıştır. Örneğin, 18. Yüzyıl sonunda Fransa'nın verdiği savaşta, 1870-71 Fransa-Prusya savaşında bu böyle olmuştur. Günümüzde bile, kapitalist ülkeler belirli koşullarda ilerici savaşlar verebilir, fakat burjuva siyasetlerinin emperyalist eğilimleri derhal kendisini gösterir.

Nitekim, İkinci Dünya Savaşı'nda Britanya ve ABD silahlı kuvvetleri, anti-Hitler koalisyon içerisinde, ileri sosyal içeriği bulunan bir savaşta

faşist saldırganlara karşı dövülmüşlerdir. Fakat, aynı zamanda, Anglo-Amerikan çevreleri, işgal altındaki ülkelerin halklarının kurtuluş hareketinin gelişmesini her yola başvurarak engellemeye çalışmışlar, faşizmin yeryüzünden topyekun silinmesini önlemişler, Avrupa'da ikinci bir cephenin açılmasını sabote etmişlerdir. Savaşı uzatarak Sovyetler Birliği'ni zayıf düşürmek için ellerinden geleni yapmışlardır.

Ayrıca, ilerici sonuç vermiş olan tüm tarihsel olaylara haklı gözüyle bakmak da yanlıştır. Bir savaşın siyasal amaçlarıyla sonuçlarını birbirine karıştırmamak, (dolaylı veya dolaysız) tarihsel sonuçlarına bakarak bir savaşın karakteri hakkında yargıya varmamak gerekir.

Haklı savaş kavramı, öncelikle, ezilen sınıfların ve halkların kendilerini ezenlere karşı verdiği devrimci-kurtuluş savaşlarına, işçi sınıfının ve diğer emekçi kitlelerinin ulusal bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm için mücadelelerine uygulanabilir. Emperyalizmin keyfi tavırlarının ve şiddetinin artması karşısında patlak veren böyle savaşlar, tarihsel ilerlemeyi engelleyen gerici güçlerin yok edilmesinde başlıca araçtır. Tüm savaşlarda mahrumiyet ve yoketme mevcut olmakla beraber devrimci savaşlar siyasal yaşamın yeniden canlanmasına yardım eder ve toplumsal gelişmenin seyrini hızlandırır.

Devrimci-kurtuluş savaşlarının meşruluğu ve adilliği sorunu, ulusal kurtuluş ve toplumsal ilerleme mücadelesinde askeri araçların kullanılmasının gerekliliği sorunuyla karıştırılmamalıdır. Ezilen sınıflar ve halklar, kendileri istedikleri için silaha sarılmazlar. Kendilerini ezenler tarafından böyle davranmağa zorlanırlar. İşçi sınıfı, emekçi kitleler, ancak barışçıl yollar sömürüyü ve baskıyı ortadan kaldırma mücadelesinde yetersiz kaldığı, veya dışarıdan bir saldırı olduğu zaman

ezenlere karşı ölüm-kalım mücadelesi için ayaklanırlar. Böyle durumlarda haklı kurtuluş savaşı, gerici sınıfların saldırısına, sömürsüne ve şiddetine karşı halkın karşı-eylemi karakteri kazanır.

Tekel-öncesi kapitalizm döneminin en karakteristik savaşları, burjuva ilerici, ulusal kurtuluş savaşlarıydı. Bunlar, halkların yabancı baskıdan kurtulmak için ve ulusal devletler kurmak uğruna mücadelelerini dile getiriyordu. O zaman tarihsel bakımdan ilerici bir rol oynuyordu. Çünkü feodal mülkiyet düzenini yıkmadan, ezilen ulusların kurtuluşunu ve birleştirilmesini sağlamadan işçi sınıfının sosyalizm için mücadelesi gelişemezdi.

Bu dönem, Paris Komünü ile sona ermiştir. Kapitalist tekellerin gelişmesi, finans-kapitalin egemenliği ve emperyalizmin sömürge sisteminin yaratılması, burjuva devletleri tarafından verilen savaşların siyasal içeriğini de büyük ölçüde değiştirmiştir. Tekelçilerin başlıca amacı, sömürgele-
rin yeniden paylaşımı ve dünya egemenliği, proletaryanın gelişmekte olan devrimci hareketini ve sömürge ve bağımlı ülkelerdeki ulusal kurtuluş hareketlerini ezmek olmuştur.

Emperyalist çağda proletarya daha fazla sosyal ilerleme için mücadele eden, tarihsel bakımdan en ilerici sınıf olmuştur. Onun düşünceleri, emekçi halkın, tüm ezilen ulusların çıkarlarıyla çakışır hale gelmiştir. Gelişen kurtuluş mücadelesinde işçi sınıfı, emekçi halkın ve tüm ilerici güçlerin öncüsü durumuna geçmiştir. Sosyal ve ulusal baskı sisteminin devrimci tahribini öngören tarihsel görevi en bütünsel ve ısrarlı biçimde yerine getiren proletarya olmuştur.

Bunun içindir ki, proletaryanın devrimci hareketinin ve kapitalizme karşı mücadelesinin çıkarları, savaşlar da dahil, uluslararası olaylarda ana kriter haline gelmiştir.

MARKSİSTLERİN SAVAŞA KARŞI TUTUMU

Savaşa karşı nasıl bir tutum takınacağını kararlaştırmak için marksist olan kişi, herşeyden önce savaşın karakterini saptamalıdır. Marksist partiler, saldırgan, haksız bir savaşa karşı, ihtilal de dahil, her yola başvurulmasını öngörürler.

Marksist-leninistler, savaşın tarafların güttükleri sınıfsal amaçları gözönünde tutarak, her savaş hakkında somut bir tavır takınırlar. Bu bakımdan, marksizm-leninizm, devrimci-kurtuluş savaşları da dahil, her türlü savaşı reddeden burjuva pasifist ideolojisinden kökten ayrılır. Pasifist ideolojinin taraftarları, sadece barış lafazanlığı yapmanın, hiçbir mücadeleye gerek kalmadan savaşları ortadan silip süpüreceğini ileri sürerler. Bu nedenle militaristler için pasifist bir ideoloji hiç de tehlikeli değildir, aksine kitlelerin uyanıklığını bastırmak, körleştirmek için gerici sınıflar tarafından kullanılabilir.

Savaşın taraflardan herbirinin verdiği savaşın haklı mı haksız mı olduğunu kararlaştırabilmek, savaşların tiplere göre sınıflandırılmasıyla ayrılmaz biçimde bağlantılıdır.

Savaşların sınıflandırılmasında, başlıca çelişkileri veya bu çelişkilerin çatışmalara neden olan yanlarını, ve aynı zamanda silahlı mücadeleye katılan güçleri dikkate almak gerekir.

Sadece ayrı ayrı antagonistik formasyonlar değil, aynı zamanda belli bir formasyonun (örneğin kapitalizmin) farklı evreleri de özgül çelişkilerle belirlenir. Verili bir dönemde savaşların belli başlı tiplerini belirleyen de bunlardır.

Zamanımızda savaşların tipleri, sosyal mücadelelerin izlediği ana çizgilere göre belirlenir. Bu çizgiler: iki dünya sosyal sistemi -sosyalizm ve kapitalizm- arasındaki mücadele; proletaryanın burjuvaziye karşı mücadelesi; halk kitlelerinin te-

kelci birliklere karşı genel demokratik mücadelesi; tekelci sermayenin pozisyonlarını güçlendirmek için kapitalist ülkeler arasında verilen mücadeledir. *Sosyal mücadelenin ana, belirleyici çizgisi, sosyalizm ile emperyalizm arasındaki mücadeledir.*

Sosyal mücadelenin tüm bu çizgileri, emperyalistlerin silah zoruyla çözmek istedikleri derin antagonistik çizgileri ifade eder. Bunlar çağımızın başlıca savaş tiplerini ortaya koyar:

- 1) Karşıt sosyal sistemler arasındaki savaşlar,
- 2) Genel demokratik amaçlar için tekelleşmiş sermaye güçlerine karşı verilen savaşlar da dahil olmak üzere, proletarya ile burjuvazi arasındaki savaşlar,
- 3) Sömürgecilerle bağımsızlıkları için mücadele eden halklar arasındaki savaşlar,
- 4) Kapitalist devletler arasındaki savaşlar. Zamanımızda, gelişme yolundaki ülkeler arasında da emperyalistler ve yerli gericiiler tarafından kışkırtılan askeri çatışmalar olabilmektedir. (Hindistan ile Pakistan arasındaki çatışmalar gibi).

Savaşların başlıca tipleri nadiren "saf" biçimde belirir, genellikle birkaç tip içiçe geçmiştir veya bir tip diğer bir tipe dönüşebilir. Nitekim, içsavaşlar çoğu kez yabancı müdahalecilere karşı savaşla bir arada yeralabildiği gibi, saldırgan, gerici savaşlar, savaşan ülkelerde içsavaş biçimine de dönüşebilmektedir. Ezilen halkların sömürgecilere karşı ulusal kurtuluş mücadeleleri, iç gerici güçlere karşı içsavaşla başabaş gider. Fakat böylesi kombinezonlar, savaşların başlıca tipleri arasındaki ayırımları ortadan kaldırmaz.

Savaşları tiplerine göre sınıflandırırken, her bir savaş, savaşan iki tarafın da farklı sosyal amaçlar güttüğü iki yanlı bir olgu olarak görmek gerekir. (Emperyalist savaşlar, her iki taraf açısından da haksız savaşlar olduğu için, bunun dışındadır). Savaşların tipleri sadece tür bakımın-

dan ayırımı, yani haklı ve haksız savaş ayırımını ifade etmez, aynızamanda savaşların belli bir dönemin çelişkilerinden doğan tarihsel karakteristiklerini de ortaya koyar. Savaşların türlerinden bahsederken haklı ve haksız savaşları ayırmış oluyoruz. Fakat bu iki savaş türünden herbiri de, kendi içinde çeşitlere ayrılır. Bu çeşitler, mücadeleleri savaşların başlıca tiplerini belirleyen sosyal güçlerin tabiatına uygun olarak biçimlendirir. Örneğin haksız savaşlara aşağıdaki savaş çeşitlerini sokabiliriz: Sosyalist ülkelere karşı girişilen emperyalist müdahaleleri ve saldırgan savaşlar; ülkede gerici güçlerin devrimci sınıflara karşı giriştikleri içsavaşlar; ezilen halklara ve yeni bağımsız devletlere karşı verilen sömürge savaşları; emperyalist güçler arasındaki savaşlar ve emperyalistlerin diğer kapitalist ülkelere karşı giriştikleri saldırılar.

Savaşlar sadece siyasal içeriklerine göre değil, aynızamanda silahlı mücadelenin askeri teknik esası bakımından da ayrılırlar. Nükleer füzeler çağında savaşın askeri teknik karakterinin belirlenmesi, toplum yaşamında nükleer savaşın tarihsel rolünü anlayabilmek bakımından büyük önem taşımaktadır. Savaşlar, aynızamanda, ülkeler arasındaki veya dünya çapındaki devletler koalisyonları arasındaki askeri çatışmaların kapsamı bakımından da birbirinden ayrılırlar.

Günümüzde emperyalistler, gerek verildikleri alan ve gerekse uygulanan silahlı mücadele araçları bakımından sınırlı mahiyetteki yerel savaşlara eskisine göre daha sık başvurumaktadırlar. Böylesi savaşlar vererek dünyanın çeşitli bölgelerinde pozisyonlarını güçlendirmeyi ve emekçi halkın devrimci-kurtuluş hareketini zayıf düşürmeyi amaçlamaktadırlar. Lenin bunları "küçük" emperyalist savaşlar olarak nitелеmektedir. Küçük bir emperyalist savaşın, gerek boyutları ve gerekse kullanılan muharebe araçları bakımından sınırsız bir dün-

ya savaşı haline dönüşmesi de her zaman için mümkündür.

KARŞIT SOSYAL SİSTEMLER ARASINDA SAVAŞ

İkinci Dünya Savaşı'nda Sovyetler Birliği'nin zaferi, güçlü bir dünya sosyalist kampının oluşturulması ve sömürge sisteminin dağılması, uluslararası durumda da tarihsel değişimleri beraberinde getirmiştir. Tekellerin egemenlik alanı önemli ölçüde daralmış ve bu durum emperyalist devletlerin saldırganlığının adamakıllı şiddetlenmesine yolaçmıştır. ABD tekeli burjuvazisi, saldırının ve uluslararası gericiğin kalesi haline gelmiştir.

ABD emperyalizmi 40'lerden sonra silahlanma yarışını sürekli olarak hızlandırmış, SSCB ve diğer sosyalist ülkelere saldırı için yaratılan askeri blokların eylemlerini artırmış, bu ülkelere karşı ideolojik mücadeleyi yoğunlaştırmış ve ekonomik kalkınmalarını sekteye uğratmaya çabalamıştır.

Hiç şüphe yok ki, emperyalistlerin siyasal amaçları tamamen serüvencidir, sosyal gelişmenin yasalarıyla çelişmektedir. Sosyalist topluluğa karşı emperyalizmin planladığı nükleer savaş, sosyal rolü itibarıyla geriletici ve siyasal içeriği itibarıyla de en gerici savaş olacaktır. Sosyalist devletlerin halkları ve tüm insanlık açısından ise bu özgürlük ve bağımsızlık için verilen bir savaş, haklı bir kurtuluş savaşı olacaktır. Böylesi bir dünya savaşı, karşıt sosyal güçler arasında şiddetli ve kıyasıya bir mücadele, uluslararası planda bir sınıf savaşı olacaktır.

DÜNYA SAVAŞI VE SOSYALİST DEVRİM

Lenin'in açıkseçik formüle ettiği sosyalist devrimin temel yasası, her kapitalist ülkede devrimin, derin bir ulusal kriz durumunda doğrudan

doğruya bir devrimci durumun ve devrimci bir ayaklanma için nesnel ve öznel koşulların doğmasıyla mümkün olabileceğini öngörür.

Sosyalist devrim, gelişigüzel komplolara, dağınık örgütlerin keyfi eylemlerine değil, ilerici sınıfın gücüne ve emekçi halkın siyasal hareketliliğine bağlıdır.

Savaş, bu kompleks içinde temel unsur olmadığı gibi, devrimin sonuç alıcı koşulu da değildir. Savaş ile devrim arasında öyle basit ve doğrudan doğruyabir bağ yoktur. Bununla beraber, savaş ve devrim, birbirinden yalıtılmış sosyal olgular da değildir. Aralarında belirli bir bağ vardır. Bu bağlantı, devrimci süreç üzerinde büyük bir etki yapmış olan Birinci ve İkinci Dünya Savaşları sırasında görülmüştür.

Dünya savaşı kapitalizmin iç ve dış çelişkilerini şiddetlendirir, burjuvazinin devlet aygıtını yıpratır ve emperyalizmin tüm sisteminin bunalımını derinleştirir. Savaş, halkların siyasal uyanıklılığını artırır, emekçi halkın burjuva sistemine karşı mücadele edeceği koşulları yaratır. Haksız savaşın iç deneyimleri ve ağır iç kayıpları, nesnel olarak, halkı devrime iter. 1917'de Lenin dünya savaşının kaçınılmaz olarak devrime yolaçacağını söylerken bunu kastediyordu.

İkinci Dünya Savaşı, Lenin'in, savaşa karşı mücadelede biçimlerin ve yöntemlerin seçiminin, mevcut durumun özgül karakteristiklerine bağlı olduğu şeklindeki görüşünü doğrulamıştır. Bu savaş, halkları köleleştirme tehdidini de beraberinde getirdiği için milyonlarca insanın yoğun siyasal eyleme girmesine neden olmuştur. Savaşın çelişkili tabiatı, proletaryanın özel taktikler benimsemesine yol açmıştır. İşgal altında geniş halk cepheleri halinde yürütülen ulusal kurtuluş savaşları, giderek devrimci karakter almıştır.

Bu savaşın deneyleri göstermiştir ki, devrimci dönüşümlerin ana kaynağı savaş değil ülkedeki sos-

yal çelişkiler ve sınıf mücadelesinin gelişmesi olmakla birlikte, belirli koşullarda dünya savaşı da emekçi halkın hareketliliğini yoğunlaştırmakta ve onu devrimci eyleme itmektedir. Bununla beraber, dünya savaşları bazı koşullarda kitleleri mücadeleye iterken, başka koşullarda devrimci sürecin geçici olarak duraklamasına da yolaçabilmektedir. Bu bakımdan dünya devrimci sürecini askeri yoldan geliştirmek, ne en genel ve ne de en kolay yoldur. Savaşı izleyen bir devrim, ister doğrudan doğruya savaşla ilgili olsun, ister savaş sırasında patlak vermiş olsun, yeni sosyal sistemin "özellikle acılı doğum biçimi"dir.

İÇSAVAŞLAR

Sınıf mücadelesi enine ve derinlemesine büyüdüğü, devlet iktidarı için siyasal mücadele haline dönüşür ve belirli koşullarda en keskin biçimini alır: İçsavaş. Gericici güçler, silahlı zora başvurarak, kitlelerin devrimci eylemini bastırmağa ve kendi iktidarlarını kurmağa çalışırlar. Şiddete, içsavaşa yolaçan onlardır.

İçsavaş, bir ülkenin düşman sınıfları arasında silahlı çatışmadır; devlet iktidarı için şiddet yoluyla verilen bir mücadeledir. İçsavaş, siyasal içeriği bakımından, bir yanıyla ezilen sınıfların sosyal kurtuluşları için verdikleri devrimci mücadelenin bir devamıdır, ilerici ve haklı bir savaştır; diğer yanıyla da, gericici sınıfın tekrar başa geçmek veya siyasal egemenliğini pekiştirmek için karşı-devrimci amaçlar uğruna giriştiği bir haksız savaş olabilir.

Proletarya diktatörlüğü için devrimci mücadele, sömürücüler üzerinde açıktan açığa siyasal baskı uygulanmasını içerebilir, fakat mutlaka silahlı mücadeleyi içermesi gerekmez. Devletler arasındaki savaşlar mutlaka bir sosyal devrim getirmeyeceği

gibi, devrimlerin hepsinin de mutlaka bir içsavaş getireceği söylenemez. Proletarya diktatörlüğünü kurmak, ekonomide ve sosyal ilişkilerde sosyalist dönüşümleri gerçekleştirmek için her ülkede mutlaka silahlı mücadeleye başvurmak şart değildir.

Sosyalizme geçiş sırasında sınıf mücadelesinin yoğunluğu, biçimleri ve yöntemleri, proletaryadan daha çok, sömürücülerin göstereceği direnişe, burjuvazinin silahlı şiddete başvurup vurmayacağına bağlıdır. Proletarya siyasal sistemin devrimci değişimi için öncelikle barışçıl amaçlar kullanır. Ancak gerici sınıfların şiddetli direnişine karşı koymak için, bütün barışçıl yollar tükendikten sonradır ki, silaha sarılmaya, silahlı mücadeleye girmeye mecbur kalır.

1917'de, ünlü Nisan Tezleri'nde Lenin, devlet iktidarının işçi sınıfı tarafından barışçıl yollarla, Sovyetler'de çoğunluğun kazanılması suretiyle ele geçirilmesi sloganını ortaya atıyordu. Ancak Temmuz Olayları'ndan sonra, yani geçici hükümet birliklerinin Petrograd sokaklarında işçilerin barışçıl gösterisine ateş açması, iktidarın karşı-devrimci burjuvazi tarafından ele geçirilmesi ve devrimin barışçıl gelişmesi umutlarının tamamen kaybolması üzerine, iktidarın silahlı ayaklanmaya başvurmadan Sovyetlere geçmesi imkansız hale gelmiştir. Sosyalist devrim bayrağını ilk kez dalgalandıran Rus proletaryası, bu koşullarda sınıflararası silahlı çatışmadan kaçamazdı.

İçsavaşların, kendilerini öteki savaş tiplerinden ayıran özel karakteristikleri vardır. Bu bakımdan "içsavaş" kavramını çok geniş şekilde yorumlamak, baskı rejimine karşı halkın giriştiği tüm silahlı eylemleri bunun içine sokmak yanlıştır.

"İçsavaş," Lenin'in ifadesine göre, "sınıf mücadelesinin en keskin biçimidir. Sınıf mücadelesinde ekonomik ve siyasal çatışma ve mücadelelerin tekrarlana tekrarlana büyüyerek, genişleyerek,

keskinleşerek bir sınıfın diğerine karşı silahlı mücadelesi haline dönüştüğü noktadır."^o

Silahlı başkaldırı, içsavaşın özel bir biçimidir. Proletaryanın devlet iktidarını ele geçirmeğe teşebbüs ettiği doğrudan doğruya devrimci bir durumda sınıf mücadelesi özellikle keskinleşir. Bunun pratik örneği, Rusya'da 1917 Ekim'inde Bolşevik Partisi önderliğinde işçi ve köylülerin, asker ve denizcilerin silahlı başkaldırısıdır.

Genel demokratik amaçlar için ve toplumun en gerici güçlerine karşı girişilen içsavaş biçimi ise, yerli ve yabancı tekelci kapitalin egemenliğinin, gerici askeri-faşist zulüm rejimleri kuran toprak ağalarının yarı-feodal baskısıyla karmaştığı az gelişmiş ülkelerde (Asya ve Latin Amerika ülkeleri) mümkündür.

İktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi halinde, gerici sınıfların devrilen sistemi diriltmek için silahlı direnişe girmeleri halinde de proletarya, siyasi iktidarını korumak ve güçlendirmek için içsavaşa girebilir. Buna örnek, Sovyet halkının karşı-devrimci güçlere karşı 1918-1920'de verdiği silahlı mücadeledir.

İçsavaş, sınıf çatışmalarının aşırı şiddeti, askeri operasyonların yürütüldüğü araçların özelliği, silahlı mücadele yöntem ve biçimlerinin somut durumlara uygun olarak hızla değişime uğraması gibi özelliklerle diğer savaşlardan ayırtd edilir. *Bir sınıf savaşının ana stratejik ilkesi, devrimci güçlerin askeri operasyonlarının saldırısal, aktif karakteridir.* Marksizmin kurucuları, bu ilkeyi, proletaryanın silahlı başkaldırısına uygulanacak şekilde koymuşlardır. Her silahlı başkaldırıda savunma ölüm demektir. Marksizm-leninizmin kurucuları, başkaldırının bir oyun olmadığını ısrarlı şekilde vurgulamışlar, nesnel koşullar olgunlaşp sınıf mücadelesinin en yoğun biçimi olan "başkal-

^o) V. I. Lenin, *Collected Works*, Vol.26, p.29

dır bir kez başladı mı, en büyük kararlılıkla, tüm araçlara başvurarak harekete geçilmesini, ve hiç zaaf göstermeden saldırı inisiyatifinin üstlenilmesini,"^o öğütlemiştir.

SÖMÜRGEÇİLERE KARŞI BAĞIMSIZLIK SAVAŞLARI

İşçi sınıfının sosyalizm için devrimci mücadelesi, sömürge ve bağımlı ülkelerdeki halkların ulusal kurtuluş hareketiyle içiçedir. Devrimci ulusal kurtuluş hareketi, içinde sömürgeciliğe karşı çeşitli güçlerin yer aldığı ve birbirini karşılıklı etkilediği karmaşık bir sosyal süreçtir. Bu kaçınılmaz olarak, çeşitli sosyal ve etnik grupların, sınıfların ve partilerin çıkarları arasında antagonist çatışmalara neden olur. Bağımsız bir devlet kurulması ve genel ulusal demokratik görevlerin üstesinden gelinmesi mücadelesinin gelişimi içinde, ulusun tüm yurtsever güçleri -proletarya, köylülük, ulusal burjuvazi ve demokratik aydınlar- bir birlik oluştururlar.

Sosyal güçlerin çelişkili tabiatı ve gerek iç ve gerekse dış koşulların karmaşıklığı, ulusal kurtuluş mücadelesinin çeşitli biçimlerinin ortaya çıkmasına neden olur. Bunda silahlı ayaklanmalar ve savaşlar özel bir yer tutar. Sömürgeciliğe karşı mücadelenin yöntem ve biçimlerinin seçimi, halkların üradesine değil, sömürgecilerin kendi iktidarlarını pekiştirmek için kullandıkları şiddetin derecesine bağlıdır.

Ulusal kurtuluş savaşı, daima, sömürgecilerin baskısına ve şiddetine bir cevaptır. Emperyalistlerin sömürgeci ve yeni-sömürgeci siyaseti tüm halk ayaklanmalarının ve ulusal kurtuluş savaşlarının kaynağı olmuştur ve öyle de olacaktır.

^o)V.I.Lenin, *Collected Works*, Vol.26, p.180

Sömürgeciliğe karşı ulusal kurtuluş savaşları iki türdür:

- a) Ezilen halkların kendi devlet bağımsızlıklarını kazanmak için giriştikleri silahlı mücadele,
- b) Yeni bağımsızlığa kavuşan devletlerin sömürgeci rejimi diriltmeğe kalkışan saldırganlara karşı verdikleri mücadele.

Sömürgeciliğin ürünü olan ulusal kurtuluş savaşları genellikle halk ayaklanmaları ve kitlelere mal olmuş gerilla hareketiyle başlar. Bu, emekçi halk arasında sınıf bilincinin artmasını sağlar, ve özgürlük ve bağımsızlık için mücadele taraftarlarını harekete geçirir. Halkın aktif katkısı gerilla hareketini ayakta tutar; devrimci-kurtuluş mücadelesinin başarısını sağlamanın anayolu budur.

Mücadelenin nihai aşamasına ulaşıncı, ülkede sağlam köprübaşları tutulup gerillalar silahla donatılınca, askeri operasyonların boyutları büyüünce düzenli ordu kurma görevi gündeme girer. Ancak düzenli ordular, girişecekleri operasyonlar için daha uygun koşulları kendileri seçmek olanağına sahiptirler, esnek taktikler uygulayabilir, düşmanı yenilgiye uğratacak geniş çapta saldırı operasyonlarına girişebilirler.

KAPİTALİST DEVLETLER ARASINDAKİ SAVAŞLAR

Bu tip savaşların tabiatını, niteliklerini birinci kısımda görmüştük. Günümüzde iki karşıt sosyal sistem arasındaki baş çelişki, emperyalizmin diğer köklü çelişkilerini ortadan kaldırmamaktadır. Sosyalizme karşı tüm gerici güçleri birleştirme eğiliminin yanısıra, emperyalist güçler arasındaki çelişkilerin şiddetlenmesi eğilimi de mevcuttur.

ABD'nin tüm kapitalist dünyayı kendi şemsiyesi altında toplama planları boşa çıkmıştır. Üretim aygıtlarını yenileyen ve geliştiren kapitalist Av-

rupa ülkeleri ve Japonya, ABD tekellerine rakip duruma geçmişlerdir. Dünya pazarında kaybettikleri durumlarını yeniden elde etmişler ve ABD'ye yetişmişlerdir.

Uluslararası sorunlar söz konusu olduğunda ve hele bunlar emperyalist kampın "iç" sorunlarını ilgilendirdiğinde (örneğin, NATO'daki siyasal ve askeri sorunların çözümünde) bu çelişkiler kendini göstermektedir. Bir yandan Fransa ile öte yanda ABD, Federal Almanya ve diğer emperyalist ülkeler arasındaki çelişki, Fransa'nın NATO'nun askeri organizasyonundan çekilmesine yolaçmıştır. Vietnam'daki caniyane savaş ABD'nin manevi bakımdan yalıtılmasına neden olmuş, emperyalist güçler arasında mevcut olan çelişkileri keskinleştirmiş ve ayrıca yeni çelişkiler yaratmıştır.

Modern koşullarda kapitalist ülkeler arasında savaş ihtimali çok azalmış olmakla beraber, tamamen yok da sayılamaz. Belirli koşullarda tekelcilerin mücadelesi, kapitalist devletler arasında savaşa da yolaçabilir.

Kapitalist kamptaki muhtemel askeri çatışmalar, ya savaşan tarafların her biri açısından emperyalist savaş biçimindedir, ya büyük bir emperyalist saldırganın daha zayıf kapitalist bir ülkeye saldırısı biçiminde olacaktır, yada yabancı sermayenin kölesi haline gelmiş zayıf bir burjuva ülkesinin kendi devlet bağımsızlığını savunmak üzere girişeceği bir savaş biçiminde olacaktır. İlk durumda her iki taraf da ilhakçı, halk düşmanı amaçlar peşindedir, ve savaş her iki taraf açısından da haksız savaş niteliğindedir. İkinci ve üçüncü durumlarda taraflardan biri (sürekli olmasa da) bir kurtuluş savaşı verir durumda olacaktır. Avrupa'da bile emperyalist çağda ulusal kurtuluş savaşları patlak verebileceği ihtimalini gözden uzak tutmamak lazımdır.

SOSYALİST ANAYURDU SAVUNMA SAVAŞLARI

Sosyalist anayurdu savunma savaşları, çağımızın savaşları arasında özel bir yer tutmaktadır. Bunlar, tüm haksız, ilhakçı savaşlardan kökten ayrılmakla kalmamakta, aynı zamanda siyasal içerikleri, özel karakteristikleri ve tarihsel önemleri bakımından diğer haklı savaşlardan da ayrılmaktadır.

Sosyalist anayurdun savunulmasının özelliklerini doğru kavramak için, genel olarak "anayurt" kavramı ve özel olarak "sosyalist anayurt" kavramı üzerinde bir açıklığa varmak gerekir.

"Anayurt" kavramı, belli bir ülkenin halklarının tüm tarihini, onların özgürlük ve bağımsızlık için çağ boyu süregelen mücadelesini, yaşam koşullarının geliştirilmesi için tabiat güçlerine karşı verilen mücadeleyi, yani anayurdu anayurt yapan mücadeleyi kapsar. *Anayurt, belli bir ülkenin nüfusunun (bir veya birkaç halkın veya ulusun) belirli sosyal, siyasal ve kültürel çevreyi, dili, ve üzerinde halkın (veya halkların) yüzyıllardır yaşayageldikleri toprağı içeren tarihsel olarak belirlenmiş bütünüdür.*

Sosyalist anayurt (Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkeler) burjuva anayurdundan temelden farklıdır. Sosyalist anayurdun temel karakteristiği, sosyal çevrenin dayanağını oluşturan yeni sosyalist sistemdir.

Sosyalizmdeki sosyal çevrenin karakteristikleri şunlardır: Üretim araçlarının kamusal mülkiyeti, toplumun tüm üyeleri arasında kardeşçe işbirliği ve yardımlaşma ilkeleri, sömürücü sınıfların ve insanın insan tarafından sömürsünün yokluğu.

Burjuva anayurttan farklı olarak, sosyalist anayurt düşmanca çelişkiler ve sınıf çatışmaları tanımaz. İşçilerin, köylülerin ve aydınların hayatı çıkarlarının bütünü, sosyalist sistemin tahrip edilemez güç kaynağı olan Sovyet halkının sosyopolitik ve ideolojik birliğini biçimlendirir.

Sosyalist anayurt siyasal çevre bakımından da burjuva anayurttan kökten ayrılır. Sosyalist toplumda iktidar emekçi halkın elindedir ve işçi-köylü ittifakı bu iktidarın temel taşıdır.

Sosyalist anayurt aynı zamanda, içinde yer alan ulusların yıkılmaz dostluğu ile aralarındaki işbirliği ve karşılıklı yardımlaşma ilişkileriyle karakterize edilir.

Sosyalist ulusların manevi yapısının ayırddedici özelliği, onların sosyalist enternasyonalizm ve yurtseverlik ruhunda, ülkedeki ve tüm dünyadaki halklar arasında eşitlik, kardeşlik ve dostluk düşüncesiyle eğitilmiş olmasıdır.

Sosyalist kuruluş ve kültürel devrim, kültürel çevrede temelden değişiklikler getirir. Sosyalist sistem, biçimde ulusal ve özde sosyalist gerçek bir halk kültürünün gelişmesi için sınırsız olanaklar yaratır.

Kitleler için "sosyalist anayurt" kavramı, marksist-leninist partinin öncü rolüyle sıkı sıkıya bağlıdır. Çünkü bu olmaksızın olağanüstü maddi ve kültürel ilerleme, emperyalist saldırganlara karşı mücadelede zafer mümkün değildir.

Sosyalist yurtseverlik, birbirine bağlı üç veçheyi organik şekilde bağdaştırır: 1. Kişinin ülkesi ve halkı için, en iyi ulusal gelenekleri için ve anayurdun yiğit geçmişi için derin bir sevgi, düşmanlardan nefret ve ulusal gurur duygusu; 2. Ana yurda hizmet etme düşüncesi, kişinin yurtseverce görev anlayışı; 3. Savaş alanında, baskıcılara karşı, devrimci mücadelede kahramanca davranmak ve dürüst çalışmak şeklindeki yurtseverce tutum.

Sosyalist anayurdun savunulması savaşları, her daim devrimci karaktere sahiptir. Sınıfsal içerikleri bakımından sosyalist anayurdu savunma savaşları, proletaryanın ve müttefiklerinin uluslararası emperyalist burjuvaziye ve eski toplumun gerici güçlerine karşı verdiği sınıf savaşının bir devamıdır. Tek bir sosyalist ülkede patlayan bir içsa-

vaş, çoğunca, 1918-1920 Rusyası'nda olduğu gibi, yabancı emperyalistlere karşı silahlı mücadele ile bütünleşir. Sosyalist anayurdun savunulması savaşları, içsavaşların eşliğinde olmasa bile, devrimci sınıf karakteri taşır. Sovyetler Birliği Büyük Anayurt Savaşı (1941-45), içeriği bakımından, sadece anti-faşist bir ulusal kurtuluş savaşı değil, aynı zamanda o dönemde uluslararası emperyalizmin en gerici güçlerine karşı amansız bir mücadele idi. Sadece SSCB'de değil, fakat tüm dünyada sosyalizmin kaderini belirlediği için de uluslararası bir iç-savaş karakteri taşıyordu.

Sosyalist anayurdu savunma savaşlarının en önemli karakteristiği, bunların her bakımdan -amaçları ve tarihsel önemi bakımından, kitlelerin onlara karşı tavrı bakımından ve mücadele yöntemleri bakımından- gerçekten halk savaşı olmalarıdır.

Sosyalist anayurdu savunma savaşları, proletaryanın kurtuluş savaşının ulusal ve uluslararası amaçlarını ve görevlerini bütünleştirir. İşçi sınıfının ve tüm emekçi halkın hayati çıkarlarını savunurken, sosyalist devlet aynı zamanda kapitalist ve sömürge ülkelerdeki işçi sınıfına ve tüm emekçi halka karşı kurtarıcı ve enternasyonalist görevini de yerine getirir. Bu çok açık ifadesini, Sovyet Devleti'nin verdiği savaşlarda bulmuştur. İkinci Dünya Savaşı'nda SSCB, kurtarıcı misyonunu onurla yerine getirmiştir. Avrupa halklarının yabancı baskısından ve nazi zulmünden kurtulmasında belirleyici rol oynamış, Japon işgalcilerini kovmalarında Kore ve Çin halklarına yardım etmiştir.

Buna karşılık uluslararası proletarya, kapitalist ve sömürge ülkelerin emekçi halkları da, haklı savaşında sosyalist bir devlete yardımcı olurlar. İçsavaş ve askeri müdahale sırasında tüm ülkelerin işçileri "ellerinizi Rusya'dan çekin" sloganını atmışlar, eylem komiteleri oluşturmuşlar, müdahaleyi protesto için grevler ve gösteriler yapmışlar, ve müdahalecilere ve beyaz muhafızlara

gönderilecek silahları ve malzemeleri yüklemeyi reddetmişlerdir. Kendi ülkelerinin yönetici çevreleri üzerinde büyük baskı yapmışlar ve bu, müdahaleye son verilmesinin başlıca nedenlerinden biri olmuştur.

Sovyetler Birliği'ne nazi saldırısından sonra, Alman ve İtalyan işgalcileri tarafından köleleştirilen Avrupa ülkelerinin halkları, komünist partilerinin önderliğinde, düşmana karşı kapsamlı bir direniş hareketi ve gerilla savaşı örgütlemişlerdir. İşgal altındaki ülkelerde gerilla birlikleri, faşist koalisyonu yenilgiye uğratma davasına büyük katkıda bulunmuşlardır.

Modern koşullarda sosyalizmin ve komünizmin kazanımlarının savunulması, geniş ölçüde sosyalist devletlerin emperyalist saldırı tehdidi karşısında gayretlerini birleştirme yeteneğine, kapitalist sistemle rekabet süreci içinde bu kazanımları koruma ve artırma yeteneğine bağlıdır.

Sosyalist topluluk halklarının ve devletlerinin sosyalist ülkelerle karşı saldırıyı uyumlu eylemlerle önleme isteği, 1955 Mayıs'ında dostluk, işbirliği ve karşılıklı yardımlaşma için Avrupa sosyalist ülkeleri arasında Varşova Anlaşması'nın imzalanmasıyla sonuçlanmıştır. Bu anlaşma, emperyalizmin saldırgan NATO blokunun kurulmasına karşı bir önlem olarak imzalanmıştır.

Sosyalist ülkelerin savunulması bugün emperyalizm tarafından ezilen halkların ulusal kurtuluş hareketine, sömürge baskısından kurtulmanın sonucu olarak doğan ulusal devletlere kapsamlı yardım verilmesiyle de ayrılmaz şekilde bağlıdır. SSCB ve diğer sosyalist ülkeler, askeri çatışma yataklarının kurutulması ve dünyanın her köşesinde emperyalist saldırılara son verilmesi için aktif bir dış politika izlemektedirler.

İkinci Dünya Savaşı öncesinde Sovyet halkı, İspanya'nın ve ulusal kurtuluş savaşlarının, genel demokratik ve sosyalist devrimlerin yeraldığı di-

ğer ülkelerin emekçi halklarına yardım etmiştir. 1962'de Küba'ya karşı askeri müdahaleye girişmeye niyetlenen ABD emperyalizmine karşı Küba halkının devrimci kazanımlarını savunmak için Sovyetler Birliği kararlı davranmıştır. Hindini halklarının ABD emperyalizmine karşı mücadelesine en büyük desteği veren yine sosyalist ülkeler olmuştur. Sosyalist ülkeler dünya devrimci sürecine bu fiili yardımlarını 1976'da Angola Devrimi'nin savunulmasında da fiilen göstermişlerdir.

ANAYURDUN SAVUNULMASINDA PARTİNİN ROLÜ

Sosyalist anayurdun savunması otomatikman olmamaktadır; marksist-leninist partinin önderliği altında yeni toplum kurucularının bilinçli ve azimli tutumu sayesinde olmaktadır. Parti sosyalist anayurdun savunulmasının ilham kaynağı ve örgütleyicisidir.

Sosyalist ülkenin savunulması, savunma potansiyelinin güçlendirilmesi, askeri bakımdan gelişme, ve düşmanın herhangi bir saldırısını bozguna uğratmak üzere halkın örgütlenmesine yönelik herşey, sosyalist devlet siyasetinin bellibaşlı sorunları arasındadır. Sosyalizmin güvenliğini korumak ve düşmanlara karşı zafer kazanmak için sosyalist toplumun olanaklarını ve halk güçlerini ancak Parti tam anlamıyla kullanabilir.

Partinin kolektif dirayeti, iç ve uluslararası durumları dörtbaşı mamur olarak değerlendirmesi, doğru karar alması, ülkenin ve tüm sosyalist topluluğun güvenilir biçimde savunulmasını güvence altına almakta, silahlı kuvvetlerin gelişmesini ve sosyalist devletin izlediği siyasetlerin çıkarlarına uygun şekilde kullanılmasını sağlamaktadır.

İçsavaşta emperyalistlerin ilk saldırısını püskürttükten sonra SBKP, halkı ve orduyu barışçıl sosyalist kuruluşa yöneltmiştir. Muazzam zorlukla-

rın ve yoklukların, sayısız düşmanların manevralarının üstesinden gelinmiş, ülkenin kudreti artırılmış, ve savunmanın potansiyeli, ordu ve donanma güçlendirilmiştir.

SBKP önderliği altında Sovyet halkı ve onun silahlı kuvvetleri İkinci Dünya Savaşı'nın ağır sınavlarından onurla geçmiştir. Böyle aksi koşullarda başlayan savaşın seyrinin bu kadar ustalıklı, mükemmel ve hünerli şekilde değiştirildiğinin ve bir ordunun, ilhamcısı ve örgütleyicisi leninist parti rehberliğinde kazanmış olduğu zafer gibi bir zaferin kazanıldığığının tarihte başka örneği görülmemiştir.

Komünist partisi, marksist-leninist teori bilgisiyle silahlanmış, sosyal gelişme ve savaşın, askerlik biliminin yasalarına dayanmaktadır. Sadece bu yasaları bilmekle kalmamakta, aynı zamanda onları pratiğe başarıyla uygulamakta ve tüm sorunları onları dikkate alarak çözmektedir.

Sosyalist ülkenin savunmasına marksist-leninist parti tarafından önderlik edilmesi, öncelikle, partinin devletin askeri siyasetini, ülkenin güvenliğini sağlamak üzere halkın ve ordunun harekete geçmesi temeli üzerine formüle etmesinde ifadesini bulur. Silahların planlanması ve üretimi, askeri personelin eğitimi, askeri araştırmalar, çeşitli seferberlik tedbirleri, savunma ittifaklarının oluşturulması, diplomatik çalışmalar vb, bunların hepsini belirleyen bu siyasettir.

Parti, halk ve birlikler içinde yürütülen ideolojik çalışmanın amaçlarını ve içeriğini de belirler. Birliklerde başlıca örgütleyici güç olan askeri önderleri eğitmek ve en uygun yerde görevlendirmek partinin görevidir.

Partinin örgütsel çalışması, ordunun en geniş ve en çeşitli organizmalarını kapsamına alır. Esnek ve hareketli bir örgütlenme sistemiyle, çeşitli yöntemler kullanarak, eğitim çalışmalarını ve yönetimsel tedbirleri, disiplini ve kitlelerin ya-

raticılığını, özellikle komünistlerin örnek olma gücünü birbiriyle bağdaştırarak Parti, ordunun ve donanmanın savaş yeteneğini ve hazırlığını yükseltecek, birlikleri eğitecek ve örgütleyecek her türlü maddi ve manevi olanakları kullanır.

Büyük Anayurt Savaşı sırasında SBKP, üyelerini kitleler halinde seferber ederek savaş alanlarına göndermiş, en iyi subaylar ve erlerin parti saflarına katılmalarını kolaylaştırmıştı. 1941'in sonunda orduda 1.300.000 komünist bulunuyordu. Yani, toplam parti üyelerinin yüzde 42,4'ü orduda idi. 1942'de silah altındaki komünistlerin sayısı iki milyonu aşmış, yani tüm parti üyelerinin yüzde 54,3'üne ulaşmıştır. Savaşın en acı günlerinde Parti 400.000 üyesini ateş hatlarında yitirmiştir.

Komünist Partisi'nin önderliği altında halkın ve ordunun kahramanca eylemleri, Hitler'in SSCB'ye karşı giriştiği yıldırım savaşını hezimetle sonuçlandırmıştır. Savaşın seyri boyunca Sovyet askerleri muharebe yeteneklerini sürekli artırmışlar, silahlı mücadele araçlarını ve biçimlerini mükemmelleştirmişlerdir. SBKP, askerlik sanatının gelişmesi, komutanların askeri yeteneklerini artırmaları için gerekli koşulları hazırlamıştır.

Sovyet halkının kitlesel kahramanlığı, işgal altındaki bölgelerde yürütülen güçlü partizan hareketinde de görülmüştür. Düşmana karşı mücadelede başarı, daha savaşın başlangıcında, çok sayıda eylemciyi harekete geçirmiş ve kitlesel partizan hareketine önderlik eden güçlü yeraltı parti örgütlerinin kurulmasıyla bu hareket hız kazanmıştır.

1942 ve 43 yıllarında 100 bin'den fazla Sovyet yurtseverini içeren 1000'den fazla partizan birliği işgal altındaki bölgelerde faaliyettedir. Partizanlar işgalci Nazi kuvvetlerine sürekli büyük kayıplar verdirdikleri gibi, bazı bölgeleri ve cumhuriyetleri ele geçirmek üzere ilerleyen Sovyet birliklerine de büyük yardımlarda bulunmuşlardır.

Parti, sosyalist sistemin tüm avantajlarını kul-

lanarak, halkı ve orduyu işgalcilere karşı savaş için seferber ederek, Sovyet toplumunun tüm güçlerini birleştirip düşmanı bozguna uğratmağa yönelterek ülkeyi zafere ulaştırmıştır.

MODERN SAVAŞLARDA KİTLELERİN ROLÜ

Modern savaşların içeriği, tarihsel süreçte halk kitlelerinin büyüyen rolünü belirleyen genel sosyolojik yasanın işleyişinin özel bir alanda doğrulanmasıdır.

Modern savaşlarda kitlelerin rolünün büyümesi, tarihsel gelişme sürecini yansıtan genel bir eğilimdir. Bu, herşeyden önce, kitlelerin bizzat kendilerinin, maddi üretimdeki ve toplumsal yapıdaki yerlerinin nitel değişimiyle, siyasal olgunlaşma ve örgütlenme düzeylerinin yükselmesiyle sıkı sıkıya bağlıdır. Geçmişte kitlelerin gücü, tam anlamıyla ortaya çıkmamıştı ve sayısal durumlarıyla orantılı değildi. Tüm sömürücü toplumlarda kitlelerin inisiyatifi ve yaratıcı yetenekleri gemleniyor, kitleler egemen sınıf iktidarı tarafından baskı altında tutuluyordu. Belli ekonomik ve sosyal koşullar, gerici ideolojinin, şovenizmin ve milliyetçiliğin egemenliği, emekçi halkın birliğini bozuyor ve bu durum özellikle savaşlar sırasında çok kötü etkiler yapıyordu.

Ancak işçi sınıfının ortaya çıkışı ve marksizmin yayılmasıdır ki, bu durumu elle tutulur biçimde değiştirmiştir. İşçi sınıfının mücadelesi temelinde enternasyonal, tam anlamıyla hümanist ve antimilitarist karakterde olduğu içindir ki, işçilerin sınıf çıkarları tüm emekçi halkın hayati çıkarlarıyla çakışır, ve yine bunun içindir ki, her devrimci, gerçekten halka dayanan kurtuluş hareketinin başını proletarya çeker.

Savaşta kitlelerin rolünü artıran bir diğer önemli faktör de, Rusya'da sosyalist devrimin zafe-

ri ve çağın karakterini kökünden değiştiren dünya sosyalist sisteminin başarılarıdır.

Modern savaşların birçok özellikleri de, kitlelerin katkısını durmadan artırmaktadır. Bu savaşların siyasal içeriği, askersel-teknik karakteri, boyutları ve askeri operasyonların seyri, tüm bunlar, savaşlarda büyük halk kitlelerinin yer almasını gerektirmektedir. Hangi ülkeleri kapsarsa kapsasın ve ne kadar sürerse sürsün, bugün her savaş, ülkenin vatandaşlarının hepsini içine almaktadır. Nükleer savaş tehdidi bugün her bir emekçinin ve tüm olarak halkın hayatı çıkarlarını etkilemektedir.

Kitlelerin göstereceği gayretlerin yoğunluğunu ve eylemlerinin karakterini belirleyen, savaşın tipidir:

A) HAKLI SAVAŞLARDA KİTLELER:

Tüm haklı savaşların amacı, halkları baskıdan -bazen ulusal, bazen sınıfsal baskıdan, bazen her ikisinden birden- kurtarmak veya ülkenin egemenliğine ve bağımsızlığına yönelen tehlikeyi bertaraf etmektir. Bundan ötürü, hükümetin ve yönetici partinin düşmanı yenilgiyi uğratmaya yönelik tüm önlemleri kitleler tarafından desteklenir. Haklı savaşlarda, savaş alanlarında ve gerilla muharebelerinde halkın kitlesel kahramanlığı özel bir önem taşır.

Kitle mücadelesinin biçimleri, boyutları ve derinliği çeşitli haklı savaşlarda farklılıklar gösterir.

İçsavaşlarda savaşan taraflar sınıf ilkesine göre ayrılırlar. Bir yanda devrimci kitleler, öte yanda ise onların siyasal düşmanları vardır. Bununla beraber bu sosyal ayırım da her ülkede aynı değildir. İşçi sınıfının mevcut olduğu ülkelerde, içsavaşın ana itici gücünü emekçi köylülükle beraber işçi sınıfı oluşturur.

Emekçi halkın demokratikleşmeyi, ülkenin siyasal ve ekonomik bağımsızlığını sağlamak için ege-

men emperyalist uşağı kliğe karşı dövüştüğü içsavaşlarda işçi sınıfı ve köylülük ana vurucu güçtür, ancak ulusal burjuvazinin belli bir kesimi de mücadelede işçi sınıfı ve köylülük ittifakına yardım eder.

Ulusal kurtuluş savaşlarında savaşa katılanların kompozisyonu, içsavaşa katılanlara göre daha kapsamlı ve daha çeşitlidir. Böyle bir mücadelede ulusal burjuvazi daha geniş şekilde yer alır. Emekçi kitleler hiç şüphesiz bu savaşlarda en belirleyici güçtür. Ancak ulusal burjuvazinin çeşitli katmanlarının ulusal kurtuluş savaşında yer alması, devrimci mücadelenin gerçek liderlerini, ulusal burjuvaziyi yerli gericiler ile yabancı emperyalistlere karşı düşürecek esnek bir politika izlemek zorunda bırakır.

Haklı savaşların sadece sosyalist ülkeler emekçi halkları tarafından değil, dünyadaki tüm ilerici insanlık tarafından desteklenmesi, bu savaşların başarısının ana unsurudur.

B) HAKSIZ SAVAŞLARDA KİTLELER:

Haksız, ilhakçı savaşlar, halk düşmanı savaşlardır. Kitlelerin çıkarlarıyla saldırganların çıkarları her zaman birbiriyle çatışır.

Geçmişte ilhakçı savaşlar patlak verdiğinde emekçi halkın pek fazla çıkışı olmazdı, çünkü çeşitli nedenlerden ötürü siyasal olgunluğa erişmiş değildi. Örneğin Birinci ve İkinci Dünya Savaşları arifesinde emperyalist ülkelerin kitleleri sovenist propagandaya kapılmışlar, burjuva politikacıları tarafından kandırılmışlar ve komünist partilerinin saldırıya karşı tek cephe oluşturma çağrılarına kulak vermemişlerdi.

Ancak İkinci Dünya Savaşı'nda kitleler, bu savaşın bir taraf açısından ilhakçı karakter taşıdığını kendi deneyleriyle farketmişler, bunun üzerine her iki yanda da savaş aleyhtarı kitle hareketlerine girişmişlerdir. Kitleler, komünist par-

tilerinin çevresinde gelişen direniş hareketinin saflarına katılmışlardır.

Kitleler, anti-Hitler koalisyonun burjuva hükümetlerini de, askeri operasyonlarını ortak düşmana yöneltmeğe zorlamışlardır. Savaşın karakterinin değişmesinde de kitleler büyük rol oynamışlardır. Komünist partilerinin önderliğinde kitlelerin nazi işgalcilerine karşı kararlı mücadelesi Fransa'da savaşın karakterini değiştirmiştir. İtalya'da da durum öyle olmuştur.

Haksız savaşlar, haklı savaşlardan farklı olarak, savaşan ülkelerin içinde sınıf çelişkilerini kaçınılmaz şekilde daha da ağırlaştırır. Emekçi halkın siyasal uyanıklığının artmasının sonucu olarak onlara karşı kullanılan silahlar, toplumun devrimci değişimine yarayacak şekilde bu kez dış ve iç sınıf düşmanlarına yönelir.

C) DÜNYA SAVAŞI TEHDİDİ KARŞISINDA KİTLELER

Yeni bir dünya savaşı tehdidi, tarihsel olarak kitlelere yeni görevler yüklemektedir. Emperyalistler tarafından böyle bir savaşın başlatılması kuvvetli bir ihtimal halini alınca, kitleler daha barış zamanından tüm saldırıları durduracak ve bunların bir dünya savaşı haline dönüşmesini önleyecek eylemlere girişmek durumundadırlar. Komünistler, kitleleri, tüm barış güçlerini, bu mücadeleye aktif olarak katılmağa ve kapitalist ülkelerin siyasetleri üzerinde somut olarak daha büyük etkide bulunmağa, savaş ve barış sorununa bizzat elkoymağa çağırmaktadırlar.

Modern koşullarda öncü sosyal sistem artık kapitalizm değil sosyalizm olduğundan, emekçi kitlelerin çoğunluğu artık sosyalist sistemin ve uluslararası işçi sınıfının yolunda ilerlemektedir.

Sömürge sistemi dağılmaktadır ve sömürgelerin bulunduğu yerlerde artık egemen devletler vardır. Eski sömürgelerin halkları artık emperyalist siyasetlerin körükörüne itaat eden aletleri değildir.

Bu devletlerin çoğunun hükümetleri, halklarının iradesine göre davranmakta ve militarizme karşı çıkmaktadırlar.

Mevcut koşullarda kapitalist ülkeler halklarının siyasal uyanıklığı da, (ülkeden ülkeye farklılık göstermekle beraber) artmaktadır. Bu da, toplumun köklü değişime uğratılmasının ve saldırının kökünün kazınmasının koşullarını yaratmaktadır.

Bütün bunlara rağmen bir nükleer savaş patlayacak olursa, kitleler tarihsel önem taşıyan bir görevi başarmak için çeşitli yollara başvurmak zorunda kalacaklardır. Bu görev, sınıfsal ve ulusal baskıya olduğu kadar savaşa da başvurmaksızın ayakta duramayan kapitalizmin tüm sistemini yoketme görevidir. Yukarıda belirtilen kuralların nükleer bir savaş halinde daha büyük bir güçle işleyeceği gerçeği, emekçi halkın savaşın tohumlarını içinde taşıyan bir sistemi daha fazla ayakta tutmayı reddedeceğini göstermektedir.

Bunun için marksist-leninist partiler, tüm barış güçlerinin saldırıya ve emperyalizme karşı mücadelede birliğini güçlendirmeğe büyük önem vermektedirler. Komünist ve İşçi Partileri Uluslararası Toplantısı'nın Ana Belgesi şöyle demektedir: "*Mevcut durum sosyalist ülkeler halklarının, uluslararası işçi sınıfı hareketinin, ulusal kurtuluş hareketinin emperyalizme karşı mücadelede daha güçlü militan dayanışmasını gerektirmektedir.*"

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	3
SAVAŞ ÜZERİNE.....	5
Sosyo-politik bir olgu olarak savaş.....	5
Savaş ve Politika.....	7
Savaşın Hazırlanmasında ve	
Başlatılmasında Politikanın Rolü.....	11
Savaşın Yürütülmesinde Politikanın Rolü.....	14
Savaşın Politika Üzerinde Tepkisel Etkisi.....	15
Politika ve Tormonükleer Savaş.....	17
Savaşın Ekonomik Temelleri.....	20
Savaş ve İdeoloji.....	24
Savaşlar Üzerine Burjuva Teorileri.....	27
SAVAŞLARIN SOSYAL KARAKTERİ VE TİPLERİ.....	36
Haklı ve Haksız Savaşlar.....	36
Marksistlerin Savaşa Karşı Tutumu.....	40
Karşıt Sosyal Sistemler Arasında Savaş.....	43
Dünya Savaşı ve Sosyalist Devrim.....	43
İşsavaşlar.....	45
Sömürgecilere Karşı Bağımsızlık Savaşları.....	48
Kapitalist Devletler Arasındaki Savaşlar.....	49
Sosyalist Anayurdu Savunma Savaşları.....	51
Anayurdun Savunulmasında Partinin Rolü.....	56
Modern Savaşlarda Kitlelerin Rolü.....	58

Sovyet askeri bilimadamları tarafından hazırlanan bu kitap, savaş üzerine mark-sist-leninist öğretinin sistematik bir açıklamasını yapmaktadır. Savaşların ta-biatı, özü ve kökeni, savaşların karakter ve tipleri, savaşın ekonomi, siyaset ve ideoloji ile ilişkileri, savaş konu-sunda modern burjuva teorilerinin temel-sizliği, savaşlarda kitlelerin rolü, iç-savaşların, devrimci savaşların, ulusal kurtuluş savaşlarının, kapitalist ülke-ler arasındaki savaşların, sosyalist a-nayurdu savunma savaşlarının ve termo-nükleer savaşların karakteristikleri e-serde ana çizgileriyle incelenmektedir.